

CRÒNICA DE FESTES DE MOROS I CRISTIANS DEL 2023

JOSEP MIQUEL ARQUES GALIANA.
CRONISTA OFICIAL DE LA
FEDERACIÓ DE SANT BARTOMEU I
SANT SEBASTIÀ

INTRODUCCIÓ

La Crònica que presente hui 9 de febrer de 2024 és el resultat de la narració vista i viscuda per aquest empedreït i psicodèlic fester de les passades festes de Moros i Cristians de Xixona, en honor a Sant Bartomeu i Sant Sebastià del 2023.

Una Crònica que començava sense tenir les coses molt clares i ha anat creixent l'escrit, de menys a molt més, fent un document madur i amb seny i amb pinzellades de crítica mordaç i humor negre, fins i tot, diria que filosòfica, **seguint l'estil alberstsalità**; serà que estem assentant ja d'una vegada el cap? També alguna cosa tindrà a veure les ja setze Cròniques que duc a l'esquena, però em diuen que té DNI propi fester. Cal fer que es note!

Volia fer una crònica menys llarga, no ha pogut ser... un em deia: "La Crònica no és llarga, és com ha de ser", i pot ser tinga en part raó. Que es podrien dir les coses amb més síntesi, sí, emperò, no he volgut.

He trobat **una Festa viva**, que il·lusiona, amb molta gana, reciclada, molta joventut, i molta participació, de rècord, tot i amb la inflació, molta animació, molta alegria, molta gent jove, que és el futur.

Enguany, aquestes festes ens han donat **una lliçó de vida**. Encara tinc la imatge de la mà de Jordi Iborra en el muscle de sa mare, Nieves López, dona del desaparegut Fernando Iborra, *Moniato*, que portava dos ciris en la processó de festes. Dels amics de Moniato, amb el turbant en la mà, en l'Entrà. Del fill del Majà, Pablo Castelló, que fins ací podem contar, o de Bàrbara i Noèlia, que vestides de mores anaven cap al kabileo, amb tota la gent que els donava el condol, el tercer dia de festes. Com podríem definir aquestes accions? La Festa pot més que la mort? Que la vida continua? Què hem de ser forts?

A més, hem passat molta **calor**, que ha vingut per a quedar-se, i que serà motiu de tenir-ho en compte en anys esdevenidors. A més de la lentitud de les desfilades, que fins i tot, avorreix als festers i a les festeres. Necessitem posar-ho damunt la taula.

Un fester amb galons em proposava que acabara l'escrit fent unes preguntes com a espècie de fórmules per a la millora de les nostres festes, com a mode de reflexió, una espècie d'I+D+I festera, un debat anual de la Festa, i no em va semblar malament la idea, ho trobareu en l'última pàgina, no gensmenys, caldria tenir en compte que les propostes de millora que es fan en aquest escrit, amb la finalitat de què no es queden en un caixó i passen els anys. Per tant, aquesta crònica, fins que es publique a *El Programa*, podria estar a l'abast de lector interessat, una vegada aprovada, perquè el pugua llegir i adonar-se de les propostes, mesures i intencions, ja que si s'espera a la

publicació el juliol del 2024 és massa tard per a moltes de les qüestions que ací s'escriuen. Un exemple seria *El Fester Xixonenc*, en la plataforma de la filà Marrocs, www.filamarrocs.com, o en la pàgina, *Made in Xixona*, en l'app Saxum. Queda dit!

La Festa són moments al llarg del que duren, moments que saps que passaran, però amb la incògnita de no saber quan hi passarà. Hem de recuperar l'espontaneïtat de la Festa. La normativa, les ordenances estan per a complir-les, però, les hem de saber posar en pràctica i saber-les contextualitzar en certes situacions, que no siga una reglamentació estricta que no et deixi moure's lliurement, sense ofegar-te i saber que no fas això perquè estaràs incomplint la normativa i et multaran.

Perquè l'**espontaneïtat** festera és l'essència de la Festa, i és una essència que estem perdent, i no ho podem fer. N'hi ha hagut exemples, i no poden ser multats perquè en les ordenances festeres pose punt per punt el que s'ha de fer en un moment concret. Em referisc a la desfilada de després de l'Entrà, on els Marrocs van ser els únics en baixar, però allà en van ajuntar una sèrie de festers i tots van viure el moment fantàstic mentre féiem, això, Festa.

Si bé és cert, que per a Peporro o Pote pare l'espontaneïtat era la part més important de la seua festa, i era innata (estic segur), la portaven per dins, ara encara resten festers que fan aquest tipus de festa: els Berlúbia, Ferretero, Jaume Miquel... o el Xavo canyeto, o... no la castiguem, no la fustiguem, perquè és un tarannà innat que tenim en la nostra idiosincràsia.

La nostra Festa és centenària, i si no la cuidem, no fem cas els organitzadors, no realcem les figures dels delegats i membres de la Federació, no tindrà massa recorregut.

I unes paraules per als correctors i les correctores de l'escrit, perquè fan una tasca fonamental. Per ordre d'arribada.

El mestre de l'Albat:

“Bé, amb el to festiu, atractiu i no buit de crítica. Queda clar que s'ha de millorar l'ENTRÀ amb decisions fortes, també altres actes com l'AMBAIXADA DEL MORO TRAIADOR -Actuació del Moro Traïdor i dels Marrocs inclosos- (perquè qualsevol any hem de tindre un disgust i s'ha de lesionar quelcom persona) i LES DESFILADES DELS SOPARETS”.

La meua cosina germana, Francis Sellés:

“Malgrat que dius que no és curta, aquest any m'ha paregut diferent de la de l'any passat que també era llarga. És lleugera, res pesada i agradable de llegir. S'entén a la perfecció. T'expresses fenomenal. Com sempre molt de

protagonisme a la música en general. Crítiques i idees per repensar. Molt bones. Conceptes clars, crítica, reparatius i anècdotes, humor, ironia, proposta de solucions. Has tirat de sentiments. Tot molt bé barrejat”.

Ramon Cabezos comentava:

“Un any més he disfrutat amb la lectura de la teua novel·la de Festes. I no m’ha paregut tan llarga com tu avances en el teu correu. És clar que tot és pot dir amb menys paraules, però la concisió a vegades fa perdre els matisos, i a una crònica festera li venen molt bé els matisos.

El Cronista Oficial de Xixona, Bernardo Garrigós:

“Com sempre està molt bé. Soles que la veig molt llarga per a publicar-la a *El Programa*; però és un treball precís, minuciós i molt ben fet”.

Francisco J. Alcaraz Candela: “disculpa per la tardança de la correcció però, és aquest qui escriu qui hauria d’estar agraït.

Albert Sala em comenta:

“Gràcies per la deferència que em brindes en permetre'm llegir-la per avançat. Per a mi és un privilegi. L'he llegida amb fruïció, com sempre. L'he vista treballada, precisa, minuciosa, molt crítica i un xic llarga perquè la pugues llegir-la tota de tirada. Tal vegada he trobat a faltar mes anècdotes, descripcions i comentaris a l'Entrada en les filades que no són capitania, però ja ens ho havies advertit: "Enguany no hem fet una descripció detallista, sí que ens hem centrat en les bandes de música i les peces".

Si l'any passat va ser la crònica del retrobament, la d'enguany és la de la "Festa Viva", com molt bé dius i ho contes ja que la gent a participat en massa i tenia moltes ganes de Festa, de participar de passar-ho bé. Així ha estat la festa al 2023 i tu ens l'has contada i criticada.

Poc he de dir respecte al teu estil i la forma de fer la Crònica, funciona tal com està . Amb tot, han estat unes festes amb nota, d'excel·lent”.

La del Vermell José Juan Colometa:

“No sé perquè li has donat tanta fama de llarga a la crònica, a mi sempre se'm fan curtes.

El que més m'ha agradat ha sigut la crítica (o dir les veritats). La crítica a l'ajuntament, a la federació, als organitzadors en general. Les coses s’han de dir, perquè com es sol dir "el que calla atorga". Tenim moltes coses a corregir en la Festa i tu tens el poder de plasmar-les en un lloc on molta gent les podrà llegir i "possiblement" els farà obrir els ulls. La lentitud en els desfiles i el retràs en l'entrà no es poden permetre, comencem a ser coneguts en el món de la festa com els més lents i això no es pot consentir”.

I la darrera, la del Miró Josep Carmona:

“Mentre llegia la Crònica, en dos moments diferents però tots dos d'una tacada, el primer que em va vindre a la ment va ser dir per a mi mateix: *“Si per qualsevol circumstància no haguera pogut estar a Xixona durant els dies de les passades Festes de Moros i Cristians 2023, amb la lectura d'aquesta crònica podria haver-me construït una pel·lícula mental de la festa que, mancant el sentit directe que donen la música, l'olor de pólvora i els aplaudiments dels “mirons”, m'hauria permès conèixer al detall la festa (possiblement amb més detall que els propis festers, només centrats en el que ocorre al seu al voltant) com si haguera sigut present, o més si cap, ja que la lectura no sols permet assabentar-te del que veus, sinó d'altres detalls que, en directe, se m'haurien passat”*.

Conec, per edat i per viure a la Vega Baixa del Segura, molts Programes de Festes, i puc assegurar que El Programa de Xixona és el més complet, el millor reeixit, el que ofereix més elements per al coneixement del present i del passat.

I la Crònica de Festes està a l'altura del Programa en el qual s'integra. Jo no em preocuparia tant per si és molt extens, és com t'ha eixit i ja està!

Es nota que és fruit d'un estudi a fons de la festa, les seues circumstàncies i els seus secrets. Com diuen altres persones a l'examen i la valoració de les quals has presentat el teu treball, és *precís*, conté elements de *crítica positiva* però, per a no quedar-se només en la crítica, també hi ha *propostes* o *suggeriments de millora*. I tot això ple *d'anècdotes i detalls* que fan atractiva i amena la seua lectura.

Per a mi, una crònica excel·lent”.

Llegiu (oïu) mitjançant aquestes lletres el record de les Festes del 2023. Endinseu-vos en aquest acte festívol, cultural i social de la nostra benvolguda Xixona.

ELECCIÓ DEL CARTELL DE FESTES GENER 2023

La redacció de l'escrit per antonomàsia de festes de MiC comença un dia ennuvolat, amb la Penya emboirada, amb fred, primers ametlers bords florits i un bon refredat. Les mascaretes tenien el seu efecte...

Estem tenim una tardor freda i alguna probabilitat de pluja, sempre és sinònim d'alegria.

A l'IES Xixona, afortunat lloc on intentem transmetre il·lusió i coneixements, Néstor Sirvent, altre company xixonenc profe, ha fet la selecció de marxas cristianes, mores, pasdobles i els canvis de classes creem un bon ambient per al Mig Any, que enguany, serà d'allò més normal.

També hem pogut organitzar una bandeta amb l'alumnat i el professorat, en som més de 40, i el dijous 9 de febrer, farem el primer concertat del Mig Any. Tota una efemèride per a l'ens educatiu.

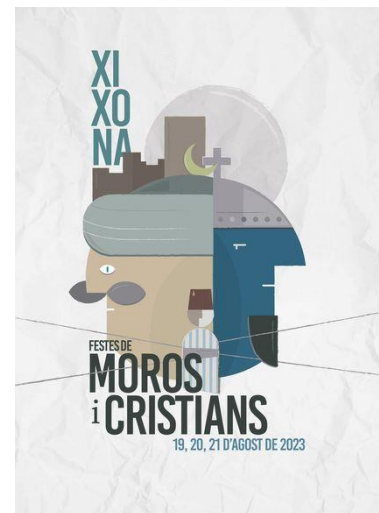
Però, comencem pel principi. La maquinària de la Federació, que va renovar els seus càrrecs per a quatre anys més, ja fa mesos que va iniciar l'organització de la Festa del 2023.

A finals de gener, el jurat implacable, va elegir el cartell guanyador de festes, i el concurs de fotografia.

El cartell guanyador va ser per al xixonenc Pau Ros Planelles. Amb tonalitats grises i blaves i l'autor comentava sobre la creació:

"Un cartell és una peça de comunicació molt concreta, que ha de complir una sèrie de funcions. Hom va dir que un bon cartell ha de ser "un crit a la paret". Directe, impactant i de lectura ràpida.

Amb aquest disseny he pretés fer una descripció de les nostres festes, mitjançant alguns dels símbols que ens representen, tot emprant un llenguatge geomètric i potser també una mica naïf, simple i divertit. Amb la intenció de crear un tot que integrat, que descriu d'un colp d'ull les nostres estimades i arrelades festes de moros i cristians".

L'elecció es va fer sobre només tres cartells, però de fotografies, hi havia 40 i el guanyador va ser el pare de l'autor del cartell, el Marroc Marcos Ros Garrigós, amb el títol a ritme de dansa; una imatge on trobem al president de la Federació (Joni punki), amb la seua filla en el ninaní.

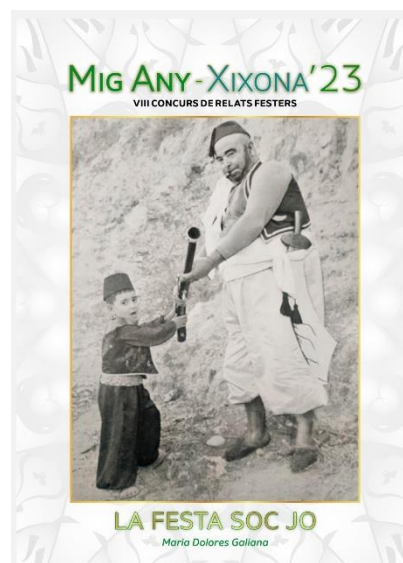
El segon i tercer premi van ser per a la fotògrafa xixonenca Èrica Domenech, la primera amb el títol "Germans", on s'aprecia els capitans de festes, els germans Ferràndiz amb l'alegria del moment de l'Entrà i en la segona l'homenatge que li va fer l'esquadra dels Moros Verds "La mitja lluna" a Juan Escoda Moncho, Calderilla.

Foto guanyadora concurs de fotografia festera.

També es va elegir el relat fester que es publicaria en el llibre del Mig Any, i la guanyadora va ser Maria Dolores Galiana Soler, amb el títol "La Festa soc jo".

DIVENDRES, 10 DE FEBRER DE 2023

SETMANA CULTURAL DEL MIG ANY

S'engegava la setmana cultural amb la presentació del llibret, i ja en van unes quantes edicions i del concurs de relats festers, que com sempre ha tingut pocs participants.

Oficialment, començava divendres 10, però, voldria destacar un acte que es va fer un dia anterior a l'IES Xixona, lloc de treball d'aquest Cronista, on l'alumnat i el professorat, com algun exalumne, van tindre la gosadia de fer un concert amb el qual es va denominar la Bandeta de l'Institut (amb un total de 42 músics) amb sis peces festeres, i que va engegar el motor del primer Mig Any Fester amb plenes garanties i sense cap restricció i amb molta gana.

1. *Pepe Antón*, pasdoble, d'Antonio Ramon Carrillos.
2. *Cid*, marxa cristiana, Pedro Joaquín Francés.
3. *Jamalajam*, marxa mora, de José Ferrándiz Fernández.
4. *Teresa Silvestre*, pasdoble de Mario Roig Vila.
5. *Tabal i saragüells*, marxa masera de Mario Roig Vila.
6. *Aligeaba Spyros*, marxa mora, de Vicente Pérez Esteban.

El concertet fet en el pavelló de l'ens educatiu no tenia perquè res a envejar altre concert, o acte, perquè va insuflar ànims als qui allà estàvem i que es podria publicitar per la part de l'IES, perquè la Bandeta ha vingut per a quedar-se, mentre hi haja ganes.

Però, cal retornar als actes oficiosos i a les 18:00 hores, i en la també consolidada Aula Cultural de la Societat El Trabajo, Marc Ros Planelles, assessor Artístic i de Publicacions, explicava els actes que es realitzarien al llarg de la setmana i que anirem desglossant a poc a poc.

Un acte que no congregava molt de públic i que es presentava el VIII RELAT FESTER guanyador per Maria Dolores Galiana Soler, amb el títol *La Festa soc jo*, amb la portada de la fotografia del carismàtic fester "El tio Preciós" i Luís

el *Lechero*, feta per Teri, segons apuntava Josep Mateo, en el seu mur del Facebook.

Història que versava sobre el rapte (o retés) del protagonista, Ismael Espí Cots, personatge que va existir, i conegut com el tio Preciós, en una finca mutxamelera perquè aquest fester i bon cap d'esquadra, que normalment ho feia amb els xiquets, i en la filà Marrocs (tot siga dit, per favor), ensenyés els festers de Mutxamel de la filà Abencerrajes. Una història entretinguda i amena.

CONCERT MIG ANY BANDA JUVENIL XIXONA

A les 20:00 es va celebrar, i en el Cine de Dalt, el concert fester per la banda juvenil de l'Agrupació Artisticomusical "El Trabajo" de Xixona, amb sis obres suggerents.

Amb una entrada prou acceptable, i on en l'entremig, es donarien els premis del concurs de dibuix infantil.

Dirigits per Alberto Garcia Izquierdo tocarien: de Tomàs Olcina, *Aitana*, pasdoble, de Jaume Fco. Ripoll, *Berebers d'Altea*, marxa mora, i no massa sentida per la nostra contrada, i acaben amb un clàssic de José Francisco Molina, *Víctor, marxa cristiana*.

Com hem dit, l'entrega dels dibuixos infantil, amb el primer premi en la categoria de 0 a 8 anys per a Julen Garcia i segon premi per a Emma Mira; en la categoria de 8 a 12 anys, el primer premi va ser per a Andreu Mira, i el segon per a Ariadna Verdú Sanchís.

També es donaren els premis del concurs de caps d'esquadra. Per al bàndol cristià, el contrabandista Andreu Miralles i per al moro, el Marroc Hernán Cortés, amb reminiscències cristianes, no?

I un homenatge molt ben atorgat, als participants i actors i actrius de l'Ambaixada Infantil. La del moro, on Manolo Gómez Pineño va fer d'ambaixador moro, la sentinella Paula Samper Ramos, la baixà Mar Gisbert Carbonell, l'ambaixador cristià Rubén Garcia Sánchez, la sentinella cristiana Alèxia Verdú Arques i el capità Joan Joel Abarca Yunga, i l'amazona Paula Galiana Sirvent. Merescut és poc i més del que hem d'aprendre.

El concert continuava amb el pasdoble de José María Ferrero, *El nostre*, la marxa cristiana de Mario Roig, *Tabal i Saragüells* i tancava el concert la marxa mora, clàssica, com ella mateixa, *El Moro del Sinc*, de Rafael Giner. De regal, *Farolero de José María Valls Satorre*.

DIMECRES, 15 DE FEBRER DE 2023

TAULA REDONA "EL FUTUR DE LA FESTA" I RESUM FOTOGRÀFIC DE LES FESTES DEL 2023

Dimecres, i a les 18:30 tindríem un interessant debat, on assistirien unes 35 persones festeres, amb la finalitat de debatre sobre els nous canvis festers, sobre els nous temps, sobre el que s'havia passat.

Geladors inclosos es va xarrar de la participació de la gent en la festa, de crear comissions dels actes per a tenir una millor organització, de la poca gent de Festers en Acció, i de la poca gent jove en la Federació.

Tothom va coincidir que és difícil de fer treballar al personal i de la cerca de solucions per a aconseguir-ho.

DIJOUS, 16 DE FEBRER DE 2023

El dijous, i a la càbila dels Geladors, es va fer la tradicional xocolatada amb animadors. Abans, de matí, els companys gelaters, han engegat el Mig Any amb uns arrossos i concursos de cotos i parxís.

DIVENDRES 17 DE FEBRER DE 2023

CONCERT A. A. M. "EL TRABAJO" DE XIXONA

La Vespra, el dia d'abans, el no sé què en la panxa. La preparació és bonica (no exagerem si diem que per principis de desembre es comença l'organització), el que vindrà provoca il·lusió, emoció, eufòria, delit...

Les xarxes socials (que ja fa temps que són un fet) publiquen anuncis de les diferents formacions (vestimentes, quotes, horaris, normes...).

Vas a la faena amb altre esperit, hi ha alegria pel carrer, s'ensuma. Ansietat perquè passen les hores i arribe el dia de demà.

Venen els xixonencs i xixonenques que viuen en altres poblacions o ciutats, es nota en l'aparcament. De matí han instal·lat llums per a l'ocasió (si és que venen eleccions al maig i hem d'il·luminar a la gent). Totes les càbiles són obertes per rebre els repartidors de menjar i beguda, clavar els quints en les neveres (sí, es fiquen perquè estiguen frescos i ho fa algú desinteressadament).

A la vesprada, i a les huit i mitja, tindríem el concert del Mig Any, realitzat per l'Agrupació Artísticomusical "El Trabajo" de Xixona i dirigit per un director convidat, Quique Montesinos.

El cine ple de gom a gom, com se sol dir, i molta gent que volia veure el concert, però que no ho va poder fer perquè les entrades s'esgotaren de seguida, el sistema amb giglon és còmode i com que és gratis, compres l'entrada per si, i després no hi vas...

Molta gent jove, i fa feliç veure aquest tipus de públic Comença l'acte amb cinc minuts de retard. Puja Marga Nomdedeu, però no pot iniciar el seu discurs perquè el micròfon s'acoblava, els tècnics de llums (bé, els de l'ajuntament), no s'aclarien si s'encenien o les apagaven, o deixaven mig cine sense llum).

Sobre la qüestió del concert, que és el que ens reunia i, aprofitar l'avinentsa també perquè així, amb molt de públic, es donarien els premis dels

diferents concursos i campionats, l'AAMET de Xixona obria, amb una nova sonoritat, amb el pasdoble, d'estructura i essència clàssica i d'estil "sentat" *Tita* del nostre company i compositor Ricardo Planelles Torregrosa. No podem deixar de nomenar el solo dels clarinets que el tocaren excepcionalment els germans mitjà i xicotet del compositor, i que sonava a glòria.

També cal destacar dues obres. La primera, l'estrena absoluta de *Nanos i Gegants – Marxa Cristiana* – de Damià Llorens Jordà, i que era dedicada per l'autor al nostre company de la banda Bernardo Garrigós Sirvent, Tubista i cronista de Xixona.

La marxa, d'estructura clàssica, naix a partir de la melodia popular dels *Nanos i Gegants* de Xixona amb alguna xicoteta intervenció del motiu de la Serra de Mariola, motiu propi que ens recorda la seua Filà, els Llauradors. Una obra molt simpàtica que esperem que sone en la propera entrada de Moros i Cristians de Xixona.

I una innovació, *Völsung* – altra Marxa Cristiana – del germà del director convidat, Carlos Montesinos Parra, que va ser primer premi ex-adequo al 2n Concurs de Composició de Música Festera "Ciutat d'Albaida".

L'obra gira entorn d'un motiu melòdic escrit en el 3r mode de Messiaen. Aquest motiu transcorre per diferents alteracions al llarg de l'obra, combinant l'escala amb el sistema d'eixos de Bartok. El trio és una dansa que juga amb la polifonialitat i en forma de cànon. Una marxa molt guerrera i intensa.

Tariks, marxa mora de Francisco Esteve Pastor i que s'interpretà com mai, ple, contundent, harmoniós.

I per tancar la primera part, i amb l'ajut de dos dolçainers de la Colla dels Arreplegats (Juanito Arques i Alexis Verdú, Cototo) *Mai-Sabel* – Marxa Cristiana – de Francisco Valor Llorens.

En l'entremig de l'acte es donaren els premis dels diferents concursos, que ja hem comentat, però no gens els de cotos per als Moros Grocs i en segona posició els Llauradors, el de petanca, per als Moros Verds i en segona posició per als Marrocs, i a la millor Retreta del 2022 compartit pels Cavallers del Cid i els Moros Vermell.

Torn per als discursos institucionals, on prengueren la paraula Juan Carlos Ramos Candela, president de l'Associació Cultural i Festera dels Geladors, on comentava que per segon any consecutiu s'unien les dues entitats festeres, Jonathan Gras Murillo, president de la Federació de Sant Bartomeu i Sant Sebastià, on destacaria la desfilada de la Federació i els sis capitans: Pirates-Marinos, Moros Verds i Califes. I, en darrer lloc, el regidor de Festes, Ricardo Mira Garcia, on destacava el tancament del cicle pandèmic i ja cap restricció, i on s'esperaria una gran participació, quasi històrica, unes 1500 persones, entre festers i músics.

Mentre es donaven els premis, Marc Ros Planelles, va projectar un resum de bones fotografies de les festes del 2022 i es va fer molt amena l'entrega de premis, perquè si no t'apetia aplaudir, podies entretenir-te mirant les fotografies.

Repreníem el torn de la música, amb un pasdoble clàssic, *Mirhab* d'Evaristo Pérez Monllor de 1925 dedicat a la Corporació Musical Primitiva d'Alcoi; *Abdalá*, marxa mora dedicada a Alberto Climent, capità moro d'Ontinyent per la comparsa mudèjars de 2022 composta per Saül Gómez Soler; *Alcoi, escata i destral* marxa cristiana de Rafael Mullor Grau de 1995. Està dedicada a la fila Muntanyesos d'Alcoi en commemoració del seu 75 aniversari; *Abencerrajes-Tarde de Abril, 1957*, marxa mora d'Amando Blanquer Ponsoda de 1957. Està dedicada a la filà Abencerrajes d'Alcoi. I la de regal, *Als moros vells*, marxa mora de Jaume F. Ripoll Martins.

Ens hi anem a dormir amb un bon regust, i expectants al dia de demà.

DISSABTE 18 DE FEBRER DE 2023

MIG ANY FESTER

Els encarregats de donar la predicció meteorològica ja anunciaven que calor no en faria. El dia es desperta amb un cel ennuvolat. Hui s'ha de matinar perquè hem avançat els actes una hora; no obstant això, els Moros Verds, des de les sis del matí ja posen les paelles amb oli de gira-sol per a fregir bunyols. Són els més matiners i una vegada empassats bunyols, café i begudes espirituoses fan una diana per la part vella del poble. Bé, segons llegim en la crònica de Bernardo Garrigós, la pasta no va quallar i no la van tenir llesta fins a l'hora de l'esmorzar.

Hi ha moviment ben de matí. La rumorologia comentava que s'havia avançat la desfilada de la Federació perquè passaria la volta ciclista femenina, però, no era el motiu principal, perquè el pas de la carrera suposa talls i pot ser que les bandes no arriben a hora, i a més, enguany, com que no hi ha cap restricció, hi haurà dotzes bandes, i aquest és el vertader motiu que va fer que s'avancés tot una hora.

Els Marrocs han sigut la segona filada que han posat música en l'ambient, i han realitzat el recorregut tradicional que passa pel carreró de les Monges per visitar la seua antiga kàbila, filada que sembla que no haja passat l'any anterior per una capitania de festes, perquè el nombre de festers i de festeres no ha minvat molt. Entren per la Plaça exultants.

Però, no és l'única que no ha vist un descens, ja que la participació va ser històrica. El president de la Federació ens comentava que havien presentat 1050 festers per al segur. I és que, hem hagut de fer un primer segur ara per al Mig Any, i les filades, en general, han complit el termini d'entregar el llistat una setmana abans de la celebració del Mig Any.

L'ambient a les onze del matí era impressionant. En les portes de Galeries d'Alimentació, i amb l'obertura del bar (i que comenten que a les dotze ja no quedaven pots de cervesa) hi era la marabunta de festers i músics, unes 1500 persones en total, tot a rebentar, fins a la bandera.

A les onze del matí, uns pocs minuts després, arrancaven oficialment les Festes del 2023 amb la *Desfilada de la Federació de Sant Bartomeu i Sant Sebastià i de l'Asociación Cultural y Festera de Heladeros* amb l'orde dels Delegats Cristians, Moros, capitans de festes, sis, i els membres de la Federació que estrenaven dessuadora negra.

Sonava *Eduardo Borràs* de Paco Esteve amb la Societat Musical "l'Aliança" de la Torre de les Maçanes, hi ha aplaudiments al pas de l'esquadra dels capitans de festes: Agustín Mira y José Lopez capità i banderer de les Festes dels Geladors per la filà Califes; Mario Cremades i Alicia García, capità i banderera del bàndol cristià per la filà Pirates-Marinos i Bárbara González i Noelia Miquel, capitana i banderera del bàndol moro per la filà Moros Verds.

A l'altura del Casino, els delegats i delegades s'obrin a un costat i altre del carrer, com els membres de la Federació i fan el corredor als principals personatges de l'obra teatral.

Tot seguit, fotografia grupal i preparades les tres traques no van esclatar del tot, perquè s'havien banyat amb la pols d'un extintor.

Una que comença i un que acaba, perquè la vida és així. Ja hem dit que *la Solana* obria les portes, i era un lloc necessari, com els serveis portàtils que van posar en la Travessia de la Granja, i un acabava, Julián el del Pub, que es jubilava, i que es trobava a les portes del pub *Alucina* per controlar la situació.

La desfilada començava amb l'ordre que tindrem al llarg de totes les desfilades siguen primers els Cristians o els Moros. El primer bloc amb Llauradors, Contrabandistes, La Canyeta, Cavallers del Cid, i Pirates-Marinos (capitania del bàndol cristià del 2023).

Un segon bloc de festers de Geladors amb els Templaris, Almogàvers, Moros Blaus, Califes (capitania de festes dels Geladors 2023).

I el tercer bloc, si el poguérem definir així, el dels Moros, amb l'ordre: Marrocs, Vermells, Moros Grocs, Kaimans i Moros Verds (capitania del bàndol moro del 2023).

Una desfilada que es va allargar fins a les 14:30 hores. I sort que ho vam avançar una hora.

L'ambient al poble recupera l'era abans de la COVID, està tot ple, reservat; el moviment de gent és un no parar.

El carrer Alcoi està tallat perquè passa la volta ciclista i les bandes acompanyen als seus domicilis amb seguretat.

I la kàbila, després d'estar sis mesos tancades, és un bullir de festa. La música se sent al fons, el murmuri que se sent quan vas arribant-te. Hi ha alegria, retrobaments, salutacions. Bon rotllo, que és el que genera la festa.

Menges el caldo amb pilotes, arròs amb conill, un gelat i el primer colp que es converteix en bons records.

I es fan les set i la segona de la desfilada, la del Mig Any i que dura fins a les deu i mitja, i José Juan Coloma, Colometa, escriu al seu mur una senzilla frase: "12 bandes, 3 hores i mitja" expressant el seu malestar i que genera 10 comentaris.

Perquè es fa pesat, ja no els Mirones, sinó el mateix fester i festera i hauria de ser un compromís de la Federació, filades i que els festers i les festeres feren cas als delegats.

Dit açò va ser un dia històric, per la gent, perquè la Festa de Xixona és molt significativa. Gran dia.

Dissabte 15 de juliol de 2023

PREGÓ, ELECCIÓ DELS FESTERS I FESTERES DE L'ANY I PROCLAMACIÓ DELS CAPITANS DE FESTES I ENTREGA DE LA BATUTA AL DIRECTOR DE L'HIMNE DE FESTES.

El crit de la festa oficiós, on es reconeix els personatges més importants de cada any fester (Capitans i Banderers, Festers de l'Any, directora de l'Himne), la posada de llarg i en escena, amb un teló de fons del Castell de la Torre Grossa, canviaria de format, a un, diguem-ne, tradicional, amb música festera com a acompanyant tot l'acte, que la posava la Unió Musical de Xixona que provava director, Abel Marco Beltrán, en la ja consolidada segona banda xixonenca que enguany complia el seu primer desé aniversari.

Comença l'acte amb música però sense director amb "La tata", un pasdoble compost en 2008 pel músic d'Ontinyent, Saül Gómez.

Els mantenidors de l'acte un imponent Bernat Picó i la secretària de la Federació, Marga Nomdedéu, amb bon posat i disciplina.

El concert continuava amb *Zíngaras de Mutxamel*, pasdoble contrabandista compost pel mutxameler Mario Esteve Ramón, dedicat a l'esquadra Zíngaras de la comparsa Contrabandistes del seu poble i ballat pel grup de ball de Gisela Comins. *Goiri*, pasdoble del mestre d'Atzeneta d'Albaida Ramón García i Soler, compost en 2016 i dedicat al que fora president de Bankia i impulsor de molts projectes a la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana, José Ignacio Goirigolzarri.

Després d'aquestes tres obres, es demanava la presència de Toni Morant, Caroto, per a donar la batuta a qui dirigirà l'Himne de Festes, *Fiesta en Jijona* de Vicente Pla Candela (a què no sabíeu qui havia escrit el pasdoble?).

Directora joveneta, ens atrevirem a dir que és la més jove dels qui ha dirigit, ja que va nàixer el 1988. I l'influeix Damià Llorens, mestre de Música del Cristòfol Colom, continua els estudis en el conservatori "Óscar Esplà" i és una molt bona saxofonista. Estaven referint-se a Clàudia Delgado Mira. Una bona elecció.

Després, la UMX, va tocar dues peces més: *Tino Herrera*, marxa cristiana del compositor Amando Blanquer Ponsoda, i *Penya cadell*, marxa mora del mestre de Muro Francisco Esteve Pastor.

Presentarien als Festers de l'Any, el primer el cristià que li correspondria a Néstor Sirvent Aniorte, dels Cavallers del Cid. Vicente Sala, fester de l'any anterior, li dona el pin acreditatiu. El Fester de l'Any anterior, Saleta, comentava a aquest cronista, que ningú de la Federació li havia dit que havia d'assistir a l'acte.

Seguidament, el Fester de l'Any Moro, per a Silverio López Carbonell, dels Moros Vermells, i li feia entrega de la insígnia, Adolfo Llinares, darrer Fester de l'Any Moro.

Per als guardonats, que ja en portàvem tres, és un dels moments més bonics de la vida. És difícil fer l'elecció, hi ha elements subjectius, i aquell qui ho proposa, segurament, no estarà d'acord amb un altre, i l'altre dirà que ell/a haguera proposat a un altre o altra. Per a opinions colors. Sempre ha sigut una tria, la del Fester de l'Any, difícil d'acontentar a tothom. Fórmules noves es podrien trobar, suggerir, per a l'elecció. Però això no lleva de la il·lusió que tindran Clàudia, Néstor i Silverio.

Arribant a la tercera i darrera part de l'acte es viuria altre moment clau. En primer lloc, l'UMX i la Colla de Dolçainers, estrenarien la marxa cristiana *Pote* que és el malnom del capità cristià, Mario Cremades. El malnom *Pote* és molt conegut, de fet, enguany hi ha un article amb el títol del malnom: "Pote el darrer showman xixonenc" de Josep Mateo. Amb una relació molt estreta de la Colla de Dolçainers amb aquesta família, ja que David, germà de Mario, va ser un dels primers components de la Colla.

Peça composta per Hugo Chinesta, director de la Banda d'Alfarb i regal de la família Ramon i Esteban, que l'estrenaven en un bon acte, ben escollit.

Es demanava la presència d'Isabel López i Jonathan Gras per a donar les insígnies als capitans de festes, tant Moros com Cristians, ja que ens adonem que es porten molt bé.

Els primers a ser distingits eren Mario Cremades i Alícia Garcia. Oportunitat per a dedicar la capitania i mirada al cel.

Per a donar pas a les capitanes mores va sonar *Zahära*, marxa mora d'Abel Marco Beltrán i pujaven Bárbara González i Noelia Miquel, capitanes mores de 2023. Se'ls imposava la insígnia de l'escut de Xixona i discursset.

Les dues peces, *Any d'Alferis*, d'Amando Blanquer Ponsoda, que donarien pas als discursos institucionals per part de Jony i Isabel. I per tancar l'acte, l'Himne de Festes, *Fiesta en Jijona* de Vicente Pla Candela i la foto amb tots els protagonistes de la nit.

El darrer comentari. Abans feien el pregó, i anem fent i desfent. Perquè vam llevar el concert de la banda amb la finalitat que no s'allargara molt, ara es torna a posar, i en l'altre concert, el de Festes, es farà el Pregó. Els canvis si són per a bé, benvinguts siguem.

Un alçament que va estar a l'altura de les circumstàncies. Enhorabona als implicats.

Divendres, 21 de juliol de 2023

La Vespra, i la presentació del Programa?

Les Vespres són les vespres, i és un punt d'inflexió que fa que agarres ganes d'una cosa, en aquest cas, la Festa, i que et poses a escriure, en aquest cas, la Crònica. No trobaves eixe moment, per moltes faenes que pensaves que eren prioritàries, però és que aquesta redacció m'agrada, com a sortida o alternativa a la rutina, i la il·lusió que demà serà un bon dia.

Mentre l'assessor Artístic i de Publicacions, Marcos Ros, també nou regidor per Més Xixona esmorzava, ha tingut la delicadesa d'enviar-me *El Programa* de Festes, que com haurem comprovat, i que estava prevista hui la presentació, com a crit de la festa i de la cultura, doncs, no, no ha pogut ser. I per diversos motius. Un, i que és comú al de l'any passat, és que la presidenta de l'Ajuntament, Isabel López, havia enviat el seu "Saluda" el passat dia 12 de juliol, després de molts requeriments de l'encarregat (tot siga dit), i era totalment impossible que estiguera la revista. Hi ha hagut altres qüestions, com la de canviar d'impremta i fins que la maquetadora t'agarra la idea, la cosa és que es fa fer de rogar.

Com no podria ser d'altra manera, hem fet la Vespra, parlant de tot un poc, amb la Festa com a leitmotiv de la conversa, millores, crítiques. Així el tema de "Salvem el para-sol" iniciat per Txapi. El Para-sol és un lloc que no pot faltar en festes. És el punt de reunió després de la desfilada, on pots fer-te algun refresc a la fresca, i canviar del lloc tancat.

També en ser el darrer dia de campanya, trobem dues pancartes polítiques penjades a les altures del Pixador i la porta de l'Ajuntament.

I la Festa, que atrau veïns que no solen viure al llarg de l'any al poble i és un nexa d'unió.

EI SENYAL

El dia es desperta amb un contundent sol. Sabem i intuïm que farà calor. Els operaris de Fobesa estan regant el carrer. I ja tocadès les nou del matí, comença el rebombori de festers i de festeres que comencen el dia amb la participació de la Processó del Miracle.

La comitiva, amb festers, banderes i Federació ix de la porta de l'Ajuntament cap al Raval amb la Unió Musical de Xixona (UMX) comença la cercavila amb els sons de *Febrer* de Juan Calatayud. Es nota l'ambient i es repeteix una imatge de l'any anterior, molta gent jove.

Comença a replicar la campaneta de l'ermita del Raval. Encara queden dos dies perquè a Úrsula Morant li lacrimara sant Sebastià i ens salvara de la pesta, mentre sona l'himne d'Espanya el sant ix portat per dos Contrabandistes, un Groc i un Marroc, va un poc tort el sant. Després, l'altura de la costera de la Mandola es canviaran per altres portadors, tots ells del Contraban.

Al carrer hi ha banderetes que el decoren. La gran majoria festers que van pels costats de les voreres. Les banderes per entremig, d'igual manera que la Federació i els membres de l'Ajuntament. No hi ha, que diguem, harmonia sincrònica agradable per als ulls, però eixe desordre sembla ordenat i amb templança.

La UMX sona amb *Macarena* d'Abel Moreno i *Hossana* d'Óscar Navarro. El revolteig de les campanes d'un Àngel Porta que estira la corda amb efusió, el rebombori de la gent, la música, les dones que del Raval que ja han ocupat quasi tots els bancs que hi ha... És un estrena de festa gran, vistosa per a l'ànima.

Arribem altra vegada a l'altura de l'ermita on només avança el sant que pega la revolta en la cruïlla del carrer Galera i carrer Santa Anna i torna al lloc per resguardar-nos de les malalties i de tot allò que creiem. Quan entra no hi ha hagut traca.

Els Llaura comencen a parar taula per a preparar l'esmorzar popular. S'entremesclen els festers i les festeres i la indumentària fa també bonic per a la vista.

La música continua al voltant de Migdia, i és la tradicional cercavila de la filà Marrocs que puja carrer Constitució amunt. És prompte, encara ni el pub està obert.

La Solana, renovat bar, ha obert amb tot el que suposa. Un punt de reunió important. També el *Dreams*. No així, el Para-sol, que tindrà polèmica al llarg de les Festes, perquè és una altra de les tradicions que a la gent li agrada.

La temperatura a l'ombra és agradable. Sona la música al voltant de les 13.00 hores, la Capitania Cristiana, els Pirates-Mariners, obrin la desfilada del matí, voluntària, i li seguiran els Marrocs, els Vermells i els Verds.

Podem comprovar com els Vermells tenen un nombre molt elevat de festers, com feia anys que no els passava. També, els Verds, que han hagut de canviar-se de kàbila i parar a la dels Geladors, i els Cavallers del Cid, en assabentar-se han llogat la de la filà Capitana Mora.

Ens dirigim a la kàbila, i feia molta calor dins del local, i és que no estan condicionats per a certs esdeveniments segons la gent i la part del dia. Ho hem aguantat com hem pogut, però, era al pas que anem amb el canvi climàtic, caldrà plantejar-se fer la Festa al carrer, i cada vegada ho fan més Filades.

Arriba l'hora del torneig de Cotos. En la primera eliminatòria, s'enfronten: Cavallers contra Verds (bons jugadors), Pirates i Vermells, Contrabandistes i Kaimans, Llauradors contra Grocs i Canyeta contra Marrocs.

Passaren a la següent eliminatòria com a vencedors: Verds, Vermells, Llauradors i Canyeta, com a millors eliminats: Kaimans, Cavallers i Grocs.

A les 19.30 començaria la desfilada del Senyal, amb les banderes de les deu filades (en els darrers anys no falta cap a aquest desfile), i els membres de la Federació, i com no, els protagonistes, els Capitans i els Banderers dels dos

bàndols, Verds i Pirates-Mariners (Noèlia Miquel, Bàrbara González, Mario Cremades i Alcía Garcia).

Les banderes i els delegats es fan el corredor a partir del Casino. Està Pau Ros i Cristian Sirvent preparats per a obrir el cartell de festes, que ha dissenyat Pau. Els capitans de festes i membre de la Federació puguen al balcó de l'Ajuntament.

La banda dels Pirates-Mariners interpreta *Fiesta en Jijona* de Vicente Pla Candela i al fort obrin el cartell i encenen dues traques de 50 metres, sense reforçar.

Mires cap a dalt, després que es dissipe el fum, i veus un mar de camisoles, de gent, un ambient que és molt difícil contar-lo amb el teclat d'un ordinador. Se suma l'olor a la pólvora, la música que ens arriba amb retard des de dalt del carrer. I és que passen els anys i la Festa és més bonica i agradable.

Passem pel Casino, pub i arribes a la Solana per fer la teua desfilada. Tinc la sensació que el ritme no va ser tan pesat com en el Mig Any, però es va fer llarg.

Van començar els Cristians: Llauradors, Contrabandistes, La Canyeta, Cavallers del Cid i Pirates-Marinos (capitania cristiana).

El segon bloc l'encapçalaren els Marrocs, Moros Vermells, Moros Grocs, Kaimans i Moros Verds (capitania mora).

La sensació, o la realitat, és que els Kaimans, no sabem el motiu pel qual, a l'altura del Trabajo, van canviar el ritme a marxa mora, i els Moros Verds, van haver d'avançar-los per la vorera perquè se'ls faria molt tard per al sopar. Aquestes decisions poden quedar bé, sempre que, no influeixquen a la resta de festers.

El sopar ens ajuda a agarrar força i ànims. És un dels dies més durs de Festa, perquè no es para en cap moment.

La segona desfilada començava puntual a les deu, però, aquesta sí que va durar més de tres hores.

Dia passat i al record que s'ha quedat.

Divendres, 28 de juliol de 2023

PRESENTACIÓ D'EL PROGRAMA DE FESTES

El que havia de ser el crit de la Festa, perquè s'havia de presentar el dia de la vespra del Senyal, es va convertir en una presentació sui generis, sense llibre, un poc dessaboria, diguem-ne. El que més ens va saber mal va ser el posat derrotista de Marcos Ros Planelles, que assumia les culpes de no tenir físicament la revista, després d'haver lluitat molt, contra corrent, per tenir-la.

Hi ha moltes causes, perquè no tinguérem la revista. La primera i principal és que havíem canviat la impremta pel fet econòmic. Després una jove maquetadora que li posava tota la voluntat, però li faltaven els coneixements. Després, ja ho hem dit, faltava algun saluda bastant important, que si no el poses és pitjor el remei que la malaltia.

No obstant això, Marcos Ros Planelles, juntament amb el president de la Federació, Joni Gras, feren, sense tenir la revista, una bona presentació, i un vídeo d'uns sis minuts, el que durava la peça *Penya Cadell* de Paco Esteve, i on vam poder veure les quatre parts de què es compon la nostra enigmàtica, antiga i bona revista festera: Preàmbul, La Festa (part central de la revista), Història tradicions i creences i Miscel·lània (on cap de tot).

A més, després del vídeo, es va obrir el PDF on estaven les 336 pàgines que el componen enguany, 34 més que l'anterior, per dos motius, més col·laboradors i escrits més llargs, com aquest que llegiu, la Crònica. I prometo, que serà més curta la que està escrivint.

Finalment, es feien comentaris mentre Marcos anava passant les pàgines i ens quedàvem amb les ganes d'assaborir-lo. Dimarts o dimecres, sense falta, el tindreu, comentava.

El Programa ens va arribar el dia 9 d'agost, amb protestes de comerciants, alguns, que no entenen el perquè de la tardança. No obstant això, a veure, el contingut és molt bo i que aprofitarem per a analitzar alguns actes. A més, hi ha escriptors que no fallen en la contribució literària festera.

Ens referim a Albert Sala que ens parla de les seues marxas cristianes que li han tocat el coret (com ho expressava Vicent Pérez i Esteban [Colet], en el programa *El raconet fester*).

Una menció especial als articles que definien els canvis: "Quina por ens fan els canvis" de Maria Dolores Galiana, "S'ha fet sempre així" de Francis Sellés, "Nuevos tiempos para la fiesta" de Josep Miquel Arques, ¿Necesitamos los cambios? De Lourdes Galiana (aquests quatre de la mateixa família), "Escrit en Pedra" de Ramón Cabezos i "Festes i prejudicis, malament" de Marcos Ros Garrigós. I cap a favor de tornar la processó al tercer dia de festes, curiós és, no?

lingüístic gongorista de David Mira Mira, d'Amand Picó sobre Jaume d'Scals, i finalment, la part de Miscel·lània, i "El rellotge de la naturalesa" del mestre jubilat, Manuel Ferràndiz, o el del projecte d'hemeroteca d'Alfonso Zaragoza.

No puc deixar d'esmentar dues parts d'El Programa. La primera, la secció del Pas del Temps, també ha tingut a veure Amand Picó, i el Buit en l'esquadra, tot Vermells, però que Ismael Miralles, Berlúbia, i Jaume Miquel han fet una redacció que hauríem de tenir-la en compte per a posteriors Buits en l'Esquadra.

Un programa a color, amb molta fotografia, sí, alguna errada ortogràfica. I amb un regal fantàstic. La foto donada per Amand Picó, inèdita i històrica, de la processó de Sant Sebastià de 1906 pel carrer el Vall, segons va justificar Bernardo Garrigós en un post i que després en parlarem.

Tot i el retard, li hem de donar l'enhorabona a Marcos Ros Planelles, com a cap d'El Programa perquè ha quedat molt bé, un excel·lent li posaríem.

Dissabte 29 DE JULIOL

CAMPIONAT DE PETANCA, APLEC DE COLLES I CORREFOC.

Primer dissabte després del Senyal. No és del tot un dia de festes MiC, i es va completar amb activitats amb la intenció de no tenir una parada festera tècnica de 15 dies.

De matí es realitzava el campionat de Petanca, i quan escrivim aquestes línies, no sabem quin ha estat el resultat.

A la vesprada, a les cinc i mitja, i davant la porta de la gelateria Antiu Xixona se'ls ofería a les colles participants, un refresquet que era molt benvingut i començava la cercavila.

En l'aplec van participar: la Colla el *Tossal* de Sant Vicent del Raspeig, la Colla el *Cocó* d'Alacant, la Colla *Larraix* del Campello, la Colla *A mig camí de Tortosa* i la Colla el *Pinyol* de Callosa d'en Sarrià, i evidentment, la nostra, *els Arreplegats*.

En finalitzar, mentre ja hi havia dimonis que preparaven els artefactes per al Correfoc, tots els dolçainers i tabaleters van tocar la peça *Cucanyes*, Cançó popular de Callosa d'en Sarrià.

Altra vegada, i serà casualitat, però el retor, N'Eugenio, baixa de dir missa amb unes feligreses que li estarien comentant-li la homilia, i va tornar a passar, es va parar a parlar amb un dimoni. Què es dirien? El mateix que l'any passat? Misteris que mai sabrem!

Ja sabem, a les 23:00 de la nit, mentre tothom sopa a presses perquè s'han de llevar les taules, els llums s'apaguen i comença el ritme que ja és un himne: Pam, pam, pam pam, para pam pam pam pam...

Molta joventut, molta diversió. Uns diuen que hi havia bastant pólvora, altres que n'hi havia més poca. Però no lleva de què va ser una bona nit que va acabar amb les tradicionals peces de *Nanos i Gegants*, *Xavier el Coixo*... i que van acompanyar a la gran majoria al Barranquet on tocarien els grups valencians *Niuss i Tenda*.

PRIMER SOPARET. 5 D'AGOST DE 2023

El dia començava amb una fatal notícia, Fernando Iborra Garcia havia faltat, fester molt actiu en diversos sectors: en la filada dels Moros Verds, president del Comité d'Empresa de P&G, i antic jugador dels Múmins.

Una notícia que malauradament ja s'esperava ens va deixar apagats, sense ganes de festa, i que coincidia amb el Sopar de les capitanes de Festes dels Moros Verds, Bàrbara i Noèlia.

I la vida, ai! La vida, continuava, així, José Enrique Blanquer, president de la Canyeta i altre xixonenc molt actiu escrivia per a aquesta crònica:

«El dissabte 5 d'agost va tindre lloc el II TORNEIG "AMIG@S FESTER@S DEL FS", campionat que s'organitza a banda dels campionats oficials de la Federació, i on poden participar fins a dues esquadres per Filà.

Hi ha molta gent jove que s'anima a jugar i enguany hem tingut 11 equips.

El torneig va voler realitzar un minut de silenci al primer partit en record de "Moni", amic del Fs xixonenc de tota la vida, i fester volgut per tots. D. E. P.

L'horari abraçava mig dia, i el torneig passa de pressa d'un primer partit de grup a ja eliminatòries en les quals qui guanya, continua.

S'ha vist prou nivell, i prou intensitat, amb algun que altre "sobresalt", però per sort, hem tingut partits decidits als penals, però cap lesió important.

Els equips participants han sigut:

- Cristians: Tempranillo, Nabos, Cid y sus secuaces, wifi, Canyequillas, Hotel Winston, representant a Contrabando (2), Cavallers, Pirates i Canyeta (2) respectivament.

- Moros: Bicarbonato, Arrúa, Mitja Lluna, Alsarasir, i Alligator; Grocs, Marrocs, Verds (2) i Kaimans.

Els semis foren Tempranillo contra Alligator, i l'altra Nabos contra Bicarbonato.

La final, Tempranillo contra Bicarbonato, quedant campions els "vinaters".

Aquest torneig, promet, però per a l'any que ve, dos apunts: fer una categoria infantil, perquè els més joves van haver de patir algun "aspentó" que no tocava; i veure si més xiques s'animen, bé per jugar mixte, o fer també una categoria femenina.»

El que sí que és cert és que no hauria de ser un "particular" que organitzara un torneig de festes que anima i molt el dia, i sobretot, a la gent jove, sinó la Federació de Festes, que podria, i per què no, en dir-li-ho al Xavo, que, estem segurs que diria que sí.

La música ha eixit al carrer, amb la Boteta. Encara que no ens ho creiem, estava, José Sirvent Peral, Pepe el Campano, fester amb més edat de Festes. Els dinars en les diferents seus festeres, la gran majoria ha organitzat, fan que ens animem.

La Boteta li va regalar un bombo personalitzat en el qual posa "El bombo del Campano" i l'escut dels Pirates.

A la porta de la gelateria Antiu Xixona està jugant-se els quarts de finals del campionat de cotos, campionat que enguany, i gràcies a la reducció de pressupost, qui volia un colpet, se l'havia de pagar amb el seu dineret.

L'orgull es jugava entre Verds i Kaimans, Vermells i Contrabandistes, Llauradors i Cavallers i Canyeta contra Grocs, els vencedors que passarien a la semifinal: Verds, Contrabandistes, Cavallers i Canyeta.

d'aquests que sempre està somrient, que mai has tingut un problema, mala paraula...

Primer desfilarien els Cristians, amb l'absència dels Contrabandistes, i com a primers moros, els Verds, perquè tingueren un poc més de temps en el seu sopar, que el realitzaren en la kàbila dels Geladors, i Willy i Pilili que portaren, darrere de l'última esquadra un record per a Moni.

La desfilada, puix ja sabem, molt emotiva. I un dia, amb sabor de boca amarg.

DILLUNS 8 D'AGOST DE 2022

Escola de festes.

L'Escola de Festes, enguany, ha tingut, sembla, bastant repercussió perquè s'ha publicitat, o ha estat bastant visible en les xarxes socials. I possiblement, amb 25 alumnes, ha sigut l'edició amb més alumnes que ha tingut mai l'Escola de Festes.

Referent en el món fester per a transmetre els coneixements festers, idea del fester vermell, Jaume Miquel i Peidró i engegada a principis del 2000, quasi un quart de segle i on s'han llicenciat, després de tres cursos, molts festers i moltes festeres.

No només s'ensenyen coneixements teòrics es té la visita de diferents personatges festers i que canvien cada any.

Segons en comenta un dels professors, Pablo Gisbert, anterior cronista de festes:

"El dilluns i el dimarts vam donar classes, dimecres van venir els Festers de l'Any (Néstor Sirvent i Silverio López). No han faltat els Ambaixadors Infantils: Manolet, Rubén, Mar, Alèxia i Victòria. També ha vingut Àlex el Frare per explicar com es fa de cap. Dijous vindran els capitans i divendres visitarem el local dels músics i la Federació, pintarem les ratlles i berenarem a ca Alfonso".

En el concert del Mig Any es donaran els diplomes/llicenciatures dels Festers que acaben els tres cursos.

Ah, els mestres, no els oblidem. Jaume Miquel, Pablo Gisbert, Bernardo Garrigós i Luís Cortés, Carrasco, faltava Sabina, que per qüestions acadèmiques, redactant el seu doctorat, no ha pogut estar en la cita.

2n SOPARET.

DISSABTE 12 D'AGOST.

He pujat a la terrassa de casa, la veritat és que el carrer ja té el color desitjat amb les banderes, els arbres verds, banderes d'Espanya i Senyeres (segons ideologia i sentiment en cada balcó), els Sants (Bartolo i Sebastià) en els balcons de la casa del retor.

M'he fixat en el pic del Cabeç del Corb i nugat al pi, hi ondejava una bandera negra amb una caravel·la blanca. Manolo Manyas, ja feia temps que no la posava, ha pujat al pic escarpat i l'ha penjada. Els Pirates-Marinos, tot i que en el nostre poble són cristians, ja han posat la seua petjada.

El castell ja fa die que està muntat. I el carrer el Vall, amb les banderoles verdes, grogues (que en el seu dia va posar el regidor Paco Del Cerro), adquireix altra tonalitat, dona gust.

Els balcons de la Casa Pòsit on els Festers de l'Any diran les paraules màgiques també resten amb el folre de color vermellós, com els balcons de l'Ajuntament, com algunes tendes, comerços o associacions, m'encanta la de l'AEX amb totes les camisoles de les filades d'estiu i d'hivern.

Ei, que no estan les banderes de les deu filades en els dos ponts d'Alacant i d'Alcoi. Un moment. Traus el mòbil i contactes amb el president de la Federació, Jony Gras:

"Eres el segundo que me lo dices, voy a llamar a Coixinera".

Molts han fet publicacions en les xarxes socials sobre les sis i les set del matí. Una visita per a molts festers i festeres de la diana de Cocentaina.

Hui l'ambient estarà escalfat per diverses bandes, la Boteta i músics de la Banda de Xixona que tocaran en els Llauradors, també els de les Paneroles que tocaran als Verds, en tots els dinars de Soparets.

A les 17:30 i amb l'esquema poc variable, les semifinals de cotos: Verds contra Contraban i Cavallers contra Canyeta, la final la tindrem la Nit del Soparet els Verds (capitania mora) contra els Cavallers del Cid (repescats).

Els Canyetos hui s'han posat la camiseta hawaiana. Tenen una baixa important, Bidini, que es va pegar un bac i no s'havia pogut recuperar.

Hui el color que predominaria seria el de pantalons blancs i camiseta blava tènue, ja que Pote i Ali farien el seu Sopar de Capitans, al parc del Cuarnero, i ambientat per l'Agrupació Artísticomusical "El Trabajo" de Xixona.

Un sopar amb molt ambient i sobretot, molts discursos, i on va faltar un poc de llum.

El Capità i la Banderera van desfilat amb el segon desfilat amb les tres marxes cristianes, *Pote* composta per Hugo Chiniesta, *Gentileza 72* de José Pérez Vilaplana en homenatge a son pare, que era una peça que li agradava molt de tall clàssic i finalment, *David* de Ramon Garcia i Soler.

El Barrancsol (nom que se li ha posat a l'antic Para-sol) cada vegada tenia més èxit, segons passaven les setmanes. Un lloc idoni per a passar les darreres hores de festa, amb música de DJ i molta imaginació.

Queda un poc lluny del centre de la Festa, però et fas l'ànim i guanya la curiositat.

Enguany ha tingut bastant polèmica perquè Nandi Masià, Txapi, escrigué un post en el seu mur amb propostes per millorar-lo i es va desencadenar la polèmica festera d'enguany. Finalment, l'Ajuntament el va "licitar" i va haver-hi una lluita de preus.

El Barrancsol és necessari en festes, i com que és un servei "semipúblic" els preus haurien d'anar compassats, perquè, una lletuga (beguda típica de Xixona) pot valdre 5 €, i és el que, per altra banda, van denunciar *Made in Xixona* i, en altre lloc, però sí privat, Mario Carbonell, quan li van cobrar per un plis-plai 6,5 € al Casino.

Polèmiques a banda, si els preus són elevats eixirà la imaginació dels festers i de les festeres.

DIUMENGE, 13 D'AGOST

Un diumenge després de Soparet i dos actes, un dia per als xiquets i les xiquetes. A les set i mitja va ser la dansa infantil deslluïda. No hi havia massa parelles. Retornaria al model anterior, dansa per a totes i tots, i els xiquets són una part de la festa i han de passar per tots els estadis fins a posar-se la banda de primers en la dansa.

I a la nit, un altre ple a rebentar, altra vegada, amb el Cantajuegos, musical de cançons populars i que va fer venir molta gent de fora.

DILLUNS, 14 D'AGOST

NANOS I GEGANTS, DANSA INFANTIL, 30 ANYS FENT EL MONIATO

I arribaren els Nanos i Gegants. Marabunta de xiquets i de xiquetes en el primer dia dels *xicotets i grans*. Recorregut pel Barri Sagrada Família i on la poli ha d'anar controlant el trànsit perquè no hi haja cap accident.

Acompanyats per la música (dolçaines i tabals dels Arreplegats) i en un acte que s'ha recuperat i que no ha de morir de l'èxit. Hi ha més caps, hi ha bona organització... per molts anys els Nanos i Gegants, simfonia que alerta de l'avinguda de les Festes Majors de la Ciutat de Xixona.

A les 20.00 hores, el primer dia de dansa de majors, amb una desena de parelles, i el bon ambient que es concentra. La dansa és un punt d'encontre per a després, quedar per anar-se'n a sopar.

L'acte programa en el Barranc de la Font era el monòleg de Xavi Castillo "30 anys fent el moniato". Ple no, el següent. I per a veure aquest espectacle has de ser un poc d'esquerres, roig o similar, o acceptar l'humor negre i sarcàstic que després, perquè diu moltes, però que moltes animalades.

Hem d'estar contents perquè les actuacions programades han tingut un èxit inusual, el parc sempre ha estat amb molt bon quòrum.

DIMARTS, 15 D'AGOST

CERCAVILA, JOCS D'AIGUA, MISSA, AMBAIXADA INFANTIL, CONCERT DE FESTES I PREGÓ.

El mateix esquema que l'any anterior però un any després. Minuts abans de les nou del matí les dues atraccions d'aigua ja estaven muntades, i farà que l'Agrupació Artísticomusical "El Trabajo" de Xixona haja de replantejar-se el recorregut final.

Tenim dos pasdobles al faristol un dianer 100%, *Als Llaneros Dianers* de l'alcoià Rafael Mullor Grau i un xic jove de Castalla, *el Racó del Real* de David Leal Esteve.

José Iborra, *Pilili*, farà de director accidental, veterania i voler que la música isca bé, serien dos bons adjectius que el defineixen. Formem de 5, ens adonem que en som un fum, faltant els músics gelaters i algun compromís amb el llit.

Pilili alça la mà i dona l'entrada. Hi ha incondicionals que mai falten a aquesta cita matinerana, el dia ha de començar enjorn per a despertar al poble.

Fem cada nota, la sentim nostra, plena, amb el silenci del carrer sona ple i harmònic. Sentim el trio, i en el primer compàs del fort arranquem a l'esquerra. Tot i en només entrar al carrer Capità Hernández Mira sentim una bombà que ens indica que tallem la música.

Però com que estan acabant la missa reprenem el carrer fins a arribar al Raval. Allí hem canviat al *Racó del Real* de David Leal i la toquem per tot el carrer.

El carrer es fa més estret pel carreró de Fermín, el company no té altra que arribar-se al muscle, amb el mateix pas i tocant l'instrument, s'acomet el que es diu companyonia.

Passem pel costat de l'ermita del Raval, el mirem, allà està el patró, per ell fem Festes. Canviem de carrer, al Galera. Les *Minxes* tenen les persianes de metall aüsades, cusen els darrers punts als vestits festers, no deixen de cosir mentre passem i un ull el tenen en el bombatxo i altre per qui passa pel carrer. Les saludem i fan posat amb el cap.

Arribem a la Replaceta, de reüll mire el títol del pasdoble. El *Racó del Real* a Castalla és un topònim on es creu que Jaume I va acampar per fer nit. Nosaltres passàvem pel nostre particular "Racó del Real", el Forn d'Oliveros on es creu que també Jaume I va fer nit. Llegendes que passen de generació en generació.

Baixem carrer Abadia i els rajos ja peguen de bo. Continuem pel carrer Torre de les Maçanes, el nucli nou de la població torronera, on més densitat de població existeix. La gent ix als balcons, mentre es lleven alguns les lleganyes, altres masteguen, altres fumen. Hi ha també bona sonoritat. A l'acabar del carrer Ausiàs Carbonell girem a l'esquerra en compte de fer-ho a l'altre costat, ja que hem decidit que entrarem per on hem començat!

Hem de dir, que en tot moment, vam estar acompanyats per un company de la Policia Municipal, tallant-nos el trànsit o parant els vehicles, perquè la música tenia preferència a eixa hora.

Fem una entrada amb el fort de la peça. El bombo mana regirar-se mirant a l'Ajuntament. *Pilli* qui donava l'inici de l'acte, fa el mateix, però ara per acabar. Fa xicotetes indicacions perquè vol que la música isca el millor possible, i nosaltres li corresponem.

Canviem amb la que havíem començat, *Als Llaneros Dianers*, amb la corxera amb puntet i semicorxera i la darrera negra que és plena.

Ha estat una bona cercavila que l'acabem amb un bon esmorzar en el Quicorro.

Allà ja estan els xiquets i les xiquetes que volen passar una bona estona amb els dos jocs d'aigua.

No em cansaré de demanar la traca que es tirava a la Plaça aquell dia i que la gent anava corrent davant d'ella, des del Pixaor fins a la porta de l'Ajuntament. Estem en un moment de retalls festers perquè encara no tenim enllestit el local dels Músics i no hi ha beneficis, però ací es deixa la proposta.

Seguidament, tindríem **l'Ambaixada Infantil**, puntual, a les 20:00. Els protagonistes els mateixos, amb una incorporació, la nova Sentinella Cristiana, Victòria Gras, filla del president de la Federació, i que, per a ser la primera vegada, i el que imposa la situació, ho va fer molt bé.

No deixem a banda l'estafeta, molt bé per part de Paula Galiana. Els Ambaixadors, Moro i Cristià, Rubén Garcia i Manolo Gómez, Cavaller i Marroc, ho van brodar i Alexia Verdú i Paula Samper, com Mar Gisbert, per a llevar-se el barret. Tothom es va ficar de ple en els seus papers. Tots de deu, fins i tot, el públic, ja que hi havia molta gent.

I gran quantitat de xiquets dels Moros Verds que van omplir el carrer i donar-li eixe color.

Em comenta Alfonso Zaragoza que la Unió Musical de Xixona haguera pogut implicar-se un poc en la sonoritat, i el nul interès, tant de la Federació com de la regidoria de Festes, perquè l'acte es retransmeta per Intercomarcal o s'enregistre perquè es pugui visualitzar més tard. I una visualització més gran en *El Programa*.

Alfonso Zaragoza acaba dient que "la implicació és nul·la a aquest acte per part de totes les filades que no aporten a més joves i xiquets, així com per a l'escola. Vam ser convidats per la UNDEF a la primera trobada d'Ambaixadors a Llutxent i hem d'estar a l'altura l'any que ens toque fer-ho a Xixona. Deuríem tots posar una mica de la nostra part perquè aquest acte vaja cada any guanyant el seu atractiu i permanència".

Ja hem aconseguit la consolidació d'aquest acte, que perilla si no es troben joves que la vulguen fer, participar, i és el futur de les Ambaixades de Festes, tan important en aquests moments i que el més difícil és trobar festers o festeres que vulguen realitzar el paper.

A més, es modernitzen perquè ja no és exclusivitat dels hòmens, com ens ho han demostrat.

Per tancar aquest dia tan complet, i a les 22:30 hores, el PREGÓ i CONCERT DE FESTES per part de l'Agrupació Artísticomusical "El Trabajo" de Xixona, en un marc incomparable, el Barranc de la Font.

L'acte començava puntual per la mantenidora, Cristina Bernabeu i presentaria l'acte que oferiria una bona entrada, però a mesura que el

personal acabara de sopar, anava omplint fins a tenir quasi un ple de gom a gom.

La mantenedora començava amb: «Les festes de Moros i Cristians són un bon exemple de la conjunció entre tradició i innovació: tenen el seu origen dècades o segles enrere, i continuen celebrant-se –si alguna causa de força major no ho impedeix—any rere any gràcies al compromís i implicació dels festers i festeres. Així, gaudim de totes les parts que componen aquests dies grans amb el record del qual ens ha portat fins ací i la convicció de continuar-ho. Mostres de passat, present i futur es veuen en actes, càrrecs, tornejos, vestits, ostentacions, ambaixades... i també, naturalment, en la música que ho acompanya tot. Aquesta banda sonora és imprescindible per a dur a terme la festa, i igualment experimenta en ella mateixa aquesta evolució des dels orígens fins a l'actualitat. El concert que els oferirem és una bona mostra d'açò: suposa un recorregut històric des de grans marxes clàssiques fins a sorprenents composicions contemporànies».

El concert és el preludi als dies grans. La música no pot faltar i l'Agrupació Artísticomusical "El Trabajo" de Xixona, que enguany al concert de Primavera presentava un document trobat pel Cronista i músic d'aquesta Agrupació, Bernardo Garrigós, que ens certificava una història de 169 anys.

Amb un concert que ens dirigiria, el director convidat Carlos Esteve Domenech, i l'obrim amb una peça dianera: *Als Llaneros Dianers* de l'alcoià, i que ací agrada molt la seua música, Rafael Mullor Grau.

Seguidament, un clàssic cristià, *Zoraidamir* de José Pérez Vilaplana, i recordàvem la capitania de Toni Bernabeu i la seua dona Antònia Galiana allà pel 2001 de la Filà Moros Verds amb l'obra que dirigiria el mateix compositor, *Marcel Artzer*, i que trenca els esquemes habituals de la tradicional marxa mora.

Encara retrona pel Barranc de la Font, la marxa cristiana de Ramon Garcia i Soler, *David*, peça, que es compon per les notes LA-MI-LA, de la nomenclatura anglosaxona del nom David.

I per a tancar la primera part, una marxa mora de Saül Gómez, *Sakasik*, que forma part de la *Suite Al'Ariba*, composta per a la Filada Verds d'Ontinyent, qui van ostentar la capitania l'any 2018.

En l'entremig, Mònica Bernabeu, va ser l'encarregada del discurs del Pregó. Primeres paraules per a Fernando, Moni, i el company de faristol, Enrique Soler, Peldanyo, aguantava com podia les llàgrimes en recordar-lo.

Versava sobre la seua relació amb els Moros Verds, pretenia: «Quiero que esto sea algo más que un pregón, que sea una declaración de amor».

“Jijona es maestra en el arte antiguo de la generosidad y de la amistad. Aquí siempre encuentras a alguien que te ilumine el día.

Jijona, que hueles a miel y almendra tostada. Que eres el refugio al que estoy vinculada.

Jijona, que en el día de la danza te perfumas con jazmín y al ritmo de tabales y dolzainas me haces volver siempre a ti”.

La relació que tenia ella amb la música (familiar i amorosa), quan en els famosos i recordats “Encuentros de Percusión”, es va enamorar. Xe! La importància del para-sol (Txapi tenies raó), la conservació dels arrels amb la vivenda al carrer La Vila, un carrer on sona la música plena, els Moros Verds i tot el seu entramat de festers, coneguts, amics... Relació amb la seua actual professió i les festes.

Finalment, va acabar amb un record per a aquells festers i festeres que li van marcar i ja no estan amb ella.

Amb un contundent:

“Visca les festes de moros i cristians, visca les capitans i abanderats , visca la banda i Visca Xixona! Amigos, familia, Jijonencos nativos, adoptivos y visitantes Gaudiu de les festes!” concloïa el pregó.

L'alcaldeessa de Xixona, Isabel López, i el regidor de festes, Ricardo Mira, li imposaven el pin d'or de la ciutat i li entregaven una làmina del cartell de festes del 2023.

Havia de parlar Isabel López, li costaren les paraules per l'emoció del moment. Va centrar el seu discurs en el reciclatge, el que queda per fer en Xixona (que no sé quina relació tenia amb les Festes) i va felicitar a les capitanes. No seré jo qui haja de dir en quina llengua ha de parlar la gent, no! Però el context social i cultural fa que hages d'emprar una o una altra llengua. La que va elegir, no era la més adequada per al context fester que estàvem.

Retornarem a la música, i la Banda de Xixona, tindriem preparades, el pasdoble, *El Racó del Real* del castellet David Leal, dedicat als seus avis que vivien on sembla que Jaume I va fer nit.

Alça que arrastra, un pas masero del contestà Iñaki Lecumberri, dedicat a l'esquadra "Alça que arrastra" de la Comparsa Maseros de Castalla, amb motiu de la seua Capitania 2018.

Al raval, Marxa Mora del colivenc Javier Ureña dedicada a la capitania dels Moros Marrocs d'Onil de 2023. Composada a partir dels motius de la cançó tradicional, Fandango d'Onil.

l'any 1985. Dedicada als pares de l'autor amb motiu de les seues Noces de Plata.

I per tancar, *Any d'alferes*, Marxa Mora composada per l'alcoià Amando Blanquer, considerant el màxim exponent de la música festera i del seu desenvolupament. Dedicada a la Filà Abencerrajes d'Alcoi amb motiu de la seua Alferesia al 1967.

Un bon concert, un bon acte. Però, el que parlàvem dels canvis. El Pregó el van canviar perquè el concert de festes no s'allargara massa, i posar-lo en l'alçament dels capitans. Ara retornem i finalment, és un acte que passa de les dues hores, i això, cansa a l'espectador.

DIMECRES, 16 D'AGOST

NANOS I GEGANTS, DIA DE LA DANSÀ, CONCERT THE BROKERS I QUATRE PA UN COTO

El dia comença a les onze a les portes de l'Ajuntament. Ho podem dir, els Nanos i Gegants han assolit un èxit que difícilment podríem haver pensat mai. Hi ha molts caps de Nanos, i molts xiquets i xiquetes que volen ballar. A més, la paritat ha arribat. Recorde que quan jo ballava érem tots xics. Un avanç en la societat, altre, com en molts exemples d'altres actes.

En el WhatsApp de l'Ajuntament, Informació Municipal Xixona, i un dia abans, ens informaven dels actes de l'endemà, com el cas dels Nanos, però a més, i amb bon criteri, posaven el recorregut, per si se't fa tard o vols anar un poc després de l'inici. Hui han anat al barri Almarx, al voltant de les dotze i mitja, arriben al punt d'inici: 5 € i un gelat per als qui han ballat.

A la vesprada, al voltant de les set, ha començat l'Arreplegada de les Balladores. Una vintena d'hòmens, i com marca la tradició, hem iniciat la cercavila, amb pas tranquil. També hi ha anat dones que s'han enganxat al braç del seu ballador.

Els tabals marquen el ritme característic de l'arreplegada. Bernardo Garrigós, Cronista de Xixona, ens recorda en un post, que la primera vegada que es va fer el dia de la dansà va ser el 1984, enguany 39 anys, llevat dos de la pandèmia.

A més, curiós és l'article de Francisco J. Alcaraz Candela, Moro Vermell, on comença dient que:

“Aprovechando que el equipo de redacción de “El Programa” propone como tema para este año los “cambios” y adaptacions de la Festa a los Nuevos tiempos”, no puedo menos que hablar de un acto de fiesta que 70 años después, y por fortuna, no ha cambiado, y ello teniendo en cuenta la

dificultad, cada vez más patente y evidente en nuestra Sociedad, de mantener tradiciones tal cual...”

El recorregut, com hem dit, comença en l'Avinguda Constitució, pujar la costera del Capità Hernández Mira, transcorre la meitat del carrer de l'Orito, puja les escales de Maria Dolores Martínez i Coloma (Comare), carrer Ricard Ayela, o el que és el mateix, el barri dels Ganduls, i ens incorporem al Raval. Unes iaies esperen impacient l'arribada del que deuen ser les seues netes, perquè els han dit: que reboniques, boniques, la flor del gesmil sou, i altres adjectius més que no he pogut retindre.

La meua balladora, Mireia Ferrer Mira m'ha esperat en la porta de ca Llesca, li ha posat el mocador, Tere Arques Sirvent, Tere *La Hermana*, hem estat conversant, posant-nos al dia. Fa molts anys que ballem junts i ho prenem com una tradició, fins que hem fet la parada a les portes de l'ermita. La Federació o l'Ajuntament hauria de preparar una tauleta amb refrescos i dolços. Abans, fa anys, es feia! **No a estes retallades que no costen massa i incentiven la participació.**

Una parella ha entrat a l'ermita a fer-se una foto amb el fons de Sant Sebastià, i la gran majoria ha copiat la idea.

Hem continuat la cercavila, i els primers no sabien si baixar per les escales de les Parres (*Ja baixa la Marroquia*, [Ramon Cabezos, ho havia de dir]), o pel carrer Galera. Hem intervingut dient que la tradició és per aquest segon carrer, continuar pel Galera, i pujar per la Vila, fins a arribar al principi.

Faltaven 20 minuts per al començament i els que hem arribat a l'arreglada, ens han donat el número. A les hui en punt, ni la puntualitat britànica, els tabals de la Colla de Dolçainers i Tabaleters "Els Arreglats" marquen el ritme de la dansa. Més de cinquanta parelles van incorporant-se a la filera de balladors i balladores, segons l'ordre d'arribada a l'inici de l'acte.

Està Intercomarcal, que farà un cobriment de les festes de Xixona, quasi total, i les podrem veure en diferent per la seua cadena.

Em fixe en el públic que observa atenta la dansa. Puc llegir la ment d'eixa dona que critica a la balladora, no pel pas, sinó perquè no té ben bé posat el Mocador. Fa olor de gesmil, hi ha dones de rica, de pobra, amb brodats dignes d'estar exposats en un museu etnològic, amb referències a símbols xixonencs.

Mon pare em diu que hauria de ballar tots els dies la dansa, amb la finalitat que baixa la panxa, perquè a més del moment social que es viu, també està fent esport.

Hi ha qui salta, hi ha qui lluita per no perdre el ritme del ninaní, hi ha alguns amb experiència que fan els moviments justos.

Quasi a l'hora d'haver començat, es toquen dos ninanís seguits, i Alexis Verdú fa la *tonadeta* del final. Els balladors i les balladores anem a veure si ens ha tocat el premi. No hem tingut sort.

Una cerveseta i a veure el darrer acte de la setmana festera, el concert de rock de *The Brokers* i *Quatre pa un coto*, que com la resta d'actes han tingut una bona acollida, perquè hi ha hagut molta gent. **Tot i que aquest acte, s'hauria d'haver pogut posar en un Soparet, és un suggeriment.**

DIJOUS 17 d'agost de 2023.

NANOS I GEGANTS DELS VERMELLS, CONCURS DE DIBUIX INFANTIL I PROCESSÓ

A principis del mes d'agost, per les tres entrades de Xixona (Alacant, Tibi i la Torre), els operaris de l'Ajuntament, col·locaven el cartell que anunciava les festes de Xixona.

Fa uns anys el van renovar amb els escuts de les deu filades, l'any passat es van afegir dos numerets més, perquè dijous comença la festa oficialment, amb la Processó en honor a Sant Sebastià i Sant Barlolo, és a dir, FESTES EN XIXONA del 17 al 21 d'agost.

El dia ha començat amb els Nanos i Gegants, darrer dia, però amb la particularitat que seran ballats pels festers de la filà Moros Vermells.

Un Vermell en comentava que havien fet una quarantena de caps de Nanos, l'equip *Nanos Vermells*: Rafa Blanes, Tere Serrano, Àgueda Moreda, Rossi Ortuño, Jaume Miquel i Manola "Punyal", perquè tenen molta gent jove, que és, per altra banda, el futur d'una filà. Han anat per la part vella del poble, que és la part de Xixona, més visitada de tots els mesos de l'any.

Si l'altre dia comentaven que en la decoració del poble faltaven les banderes de les 10 filades, xico, este matí les han posat davant la insistència d'uns quants festers, però és que engalanen les dues entrades.

A les 12:30 era l'hora del concurs de dibuix infantil. La veritat és que és altre acte que té molta acceptació, més de 50 dibuixos han pintat els xiquets i les xiquetes que s'hi han acostat, per passar una bona estona. N'hi ha alguns que ja venen amb la idea, altres, improvisen, altres fan art abstracte. I de premi, un bon gelat.

De vesprada, i a les 17.30, hem baixat pel trabuc, millor, pel cop, però com els tenien en les festes d'Altozano, ens n'hem pujat amb les mans buides. Diumenge ens el donaran.

Hem baixat pel carreró de les Monges. Els Contrabandistes ja fa dies que tenen el para-sol muntat i ben nibat. El balcó de Marisa Verdú, tot i que no ix a les festes, col·labora amb la decoració "andalusa" i té el balcó replet de flors i un mocador triangular de tonalitats negra i vermella.

Els Vermells, veterans festers, estan posant el para-sol. He vist com el mestre venia d'arreplegar el seu trabuc, i comentava que anirà, perquè només el pensava usar per a matar al Moro Traïdor.

En la kàbila dels Gelaors, ara kàbila dels Verds, està repleta de festeres i xics que esperen el vestit especial per a l'esquadra de negres.

La resta de kàbiles romanen obertes on reben tota classe de menjars i begudes per a començar quatre dies intensos. Hem acabat el recorregut entrant a un supermercat, gots i desodorant, que també són necessaris.

Hem pujat al carrer principal i romanien amb taules dels restauradors que es preparen per a la Processó. Hi ha dues files ordenades de cadires, els números de les llotges ja estan posades i en un moment de relaxació, m'arribà el curiós escrit, altra vegada, de Bernardo Garrigós, que reflexiona i argumenta la fotografia que ha estat regalada en *El Programa*, i que ha facilitat el Marroc Amand Picó.

Pitera també feia un comentari i erròniament, un deia que era en el carrer l'Orito, però Bernardo Garrigós, amb dibuixos de Pepito Fajardo i altres fotografies, justifica que era el que ara és l'entrada al carrer Torre de les Maçanes. Foto que és posterior a 1908, primers anys que es canvien les festes d'hivern a estiu.

El que sí que volíem comentar és que enguany la polèmica del canvi de la Processó ha abaixat i ja no hi havia tanta crítica i discussió com a tema central fester. El que sí que hem trobat són quatre articles que parlaven sobre l'acceptació del canvi; concretament els de Francis Sellés, Lourdes Galiana, Marcos Ros i Ramon Cabezos, i cap, per altra banda, que parlara sobre tornar al tercer dia de festes. Curiós per no dir que el canvi era necessari.

Ramon Cabezos en el seu article "Escrit en pedra" afirmava: "Desconec l'origen d'esta controvèrsia i, conseqüentment, no puc opinar respecte a si, com he escotat, s'ha actuat mal o bé per part d'uns o d'altres a l'hora de formalitzar el canvi de dia de la Processó. El que si soc capaç d'afirmar és que, s'ha d'estar cec, o no voler veure el fet inqüestionable que la Processó, des de fa massa anys, tenia una participació de festers tremendament baixa que deslluïa l'acte, a la qual cosa jo afegisc que, personalment, em resultava, pel dia i hora, esgotadora físicament, i segur que no seré l'únic que ho pensa".

Al voltant de les 20.00 hores les portes de l'Ajuntament és un degoteig de gent festera i no que arriba per a participar en l'acte. No ens equivocariem a dir que prima la gent jove.

Davant mateix la porta principal de la Casa Consistorial, una caixa amb ciris, que s'agarraven sense massa quera i un per persona.

Han anat posant-se per ordre: les banderes, delegats i autoritats, darrere l'Agrupació Artisticomusical "El Trabajo" de Xixona que acompanyava amb el pasdoble *el Racó del Real*, fins a arribar a la porta principal de l'església després d'estar almenys dos anys inutilitzada fins que han enderrocat la casa i han deixat un solar ben gran fins que facen la plaça de l'església (promesa electoral dels que donen realitats!)

La indumentària era la camiseta del Soparet, podríem, per què no?, **traure els vestits amb la finalitat que fora una processó més acolorida**. Això sí, van destacar els portadors de la bandera de la Canyeta, que portava trage i corbata i boina ben col·locada. No calia, amb la camiseta n'era suficient.

Repiquen les quatre campanes, sona la música, hi ha el colorit de la gent amb les camisoles de Soparet, altres que van mudats per a l'ocasió.

S'obri la porta principal de l'església arxiprestal. Puntual ix Sant Bartomeu portat pels Moros. Com que l'altura no està regulada, el sant ix inclinat cap a l'esquerra, més alt d'una part que altra. Repic de campanes, himne d'Espanya, emoció a flor de pell. No ho puc dubtar, m'ha fet reflexionar sobre la vida en l'acte religiós.

l'Agrupació i la Unió, *Sant Bartomeu i Sant Sebastià*, d'Adán Bernabeu Garcia (compositor, president de la banda, delegat dels Pirates-Marinos...), una obra que sona, que és agradable.

Per altra banda, Francisco J. Alcaraz Candela, fa un comentari oportú sobre la música de processó, ja que ell és músic a Marchena (Sevilla) on allà és un gènere molt conegut i conreat:

"La música en las procesiones.... No acierto a comprender que a San Sebastián se le toque en la Senyal "Macarena" de Abel Moreno; para mí, de juzgado de guardia. Y, en cambio, en la procesión de fiestas únicamente Sant Bartomeu i Sant Sebastiá y las dos bandas.... La marcha está muy bien, pero debería haber más variedad. Y es que no hay un asesor musical en la Federación y debería de haberlo, tanto para las marchas de procesión como para las marchas moras y cristianas, sobre todo en la entrá, donde se siguen repitiendo algunas marchas hasta la saciedad..."

Sentim altre volteig de campanes, està eixint Sant Sebastià, amb els Cristians. Menys gent cristiana, amb la relíquia, els delegats o presidents de les Filades i les autoritats electes de la darrera elecció autonòmica. No falta l'alcalde de la Partida, Benjamín Ferrándiz.

No sabem per quin motiu, Sant Bartolo resta molt de temps parat, amb la música que tocava.

I una imatge que emocionava, la dona de Moniato, Nieves, amb els seus fills. Jordi amb la mà al muscle de sa mare, Nieves amb dos ciris. Poc més a dir, o sí, una lliçó per a tothom, un exemple fefaent de què la vida continua. Com ho han fet tots els amics seus que van eixir a Festes, superant moments durs.

Després, tot aquell qui va voler besar la relíquia, ho va poder fer.

Bars i restaurants del poble, plens de gom a gom.

DIVENDRES 18 D'AGOST DE 2023

NIT DEL SOPARET

El dia s'ha despertat amb la calor que esperàvem. Els meteoròlegs no s'han equivocat i patirem de valent les altes temperatures que han vingut per a quedar-se i caldria parlar-ne en altre àmbit, ja que és un altre problema a solucionar, perquè ningú disfruta: ni Mirons, ni Festers, ni Músics, ni Cuiners...

De bon matí, i a diferència que l'any anterior, ha arribat el camió de la pólvora, al voltant de les 9 del matí. Ens han avisat pels grups de WhatsApp, ja que érem l'única població per a la repartició, i la veritat és que els i les tiradores han arribat a compta gotes i no hem fet cap espera.

Encara que no ho sembla, hem tingut 9 quilos més de pólvora, 96 quilos enfront de 87 de l'any anterior i 51 tiradors front a 49, dos més.

El president de la Federació, Jony Gras Murillo ens envia una dada curiosa, un rècord de festers, des que es tenen dades gràcies al segur fester i passada la crisi del 2008. La Filada més nombrosa, els Moros Verds, i la menys, els Kaimans.

Hem anat a aparcar el cotxe i fer les darreres comandes. *Manhattan* està en constant moviment, ja amb els carrers tallats, furgonetes que porten les darreres comandes. Els para-sols ben muntants. Festers i festeres que porten ben planxats els vestits en l'avantbraç. En el carrer principal estan muntant la llotja davant de l'Ajuntament, sembla ara sí, i després de moltíssimes hores per als encarregats de les directives, que està tot preparat i se'm podem anar a fer la primera.

La veritat és que en general, i és el que sembla, no es valora la feina que es fa per part de moltíssima gent. Des de l'ens que organitza les Festes, la Federació de Sant Bartomeu i Sant Sebastià, amb Jony al capdavant, les directives de les deu filades, amb els seus presidents, delegats, secretaris, intendents..., la Regidoria de Festes, amb Ricardo Mira, el servei de neteja, els Jardiners (que posen banderetes), els de manteniment (tarimes, banderoles). Uns cobren, sí, però la gran majoria ho fa altruïstament.

A més, hi ha la concepció dels qui s'encarreguen, que a vegades on fan amb la finalitat de què el conjunt pugui eixir, tenen l'etiqueta dels roïns, i aquesta

concepció caldria que es canviara, fer una campanya, fer més publicitat, treballar en l'aspecte comentat, per realçar aquestes figures festeres.

Dit açò ens fem la primera foto els amics de la quadrilla. Un diu, David Jerez, que no vol perdre la tradició i obri les portes de sa casa a tots els amics i les amigues que som festers i eixim a festes. Quan la nevera resta buida de pots de cervesa, és l'hora d'abandonar la casa.

Parem en la Solana, que han obert, i ja no és que haja fet l'agost, sinó que ha reviscut el punt de trobada de músics i festers.

En totes les kàbiles hi ha dinars. La Nit del Soparet és el tret d'eixida i tothom l'agafa amb les ganes pròpies d'un esdeveniment que és cavall guanyador, que si anem amb la idea de passar-ho bé, guanyarem, perquè la Festa és eixa sortida a la imaginació, a la nostàlgia, al record, en saber què passarà. Com més anys de fester, més experiència, més diversió. Una equació de vida.

Els Marrocs han volgut fer-li homenatge a Fernando Alcaraz, qui?, el Nyora, ah! Segon fester amb més edat. Han convidat a muller i familiars i en la sobretaula, el president de la Filà (polifacètic Vírmel: polític, fester, negociador d'empresa...) usant la lletra de l'Himne de la Filà, l'han condecorat i atorgat el títol de president d'Honor de la Filà.

Comencen a aparèixer els músics que participaran en les nostres festes. S'encaminen cap al renovat (encara li resten quatre detalls importants) Local dels Músics; camisetes blanques amb les perxes que porten en la mà, l'instrument i la maleta de cabina. Sí que em fixe que són molt joves els que estan els tres dies. I amb converses amb uns quants músics, et comenten que enguany han estat més descansats que l'anterior.

A les 17:30, però en altre escenari, en el principal, la final de Cotos entre els Verds i els Cavallers del Cid. Expectació amb rogle. Emoció en cantar les quaranta i desesperació del contrincant. "No m'entren les cartes", deia un, i l'altre, emmudit sabia que les tenia bones, i amb la mirada no feien falta paraules. I eixe as, amb el tres, i altra vegada les quaranta, van fer que els Moros Verds, capitania mora, guanyara el campionat. Una encaixada de mans, es comenta la partida i festa que continua.

La veritat és que hi ha filades que preparen actes amb molt entusiasme. Els Moros Verds amb els Cotos i la Retreta sempre han destacat.

Les sis, encontre de bandes. Des de la porta de la kàbila dels Geladors, ben uniformats, s'encaminen cap a l'assaig de l'himne de festes que dirigirà Clàudia Delgado, professora de saxo, i membre de l'Agrupació Artísticomusical "El Trabajo" de Xixona. Vam tenir la sort de la setmana anterior de què ens dirigira, i a l'assaig de la seua banda, ho va fer de manera contundent, amb ritme.

Toni Morant, Caroto, presenta a la directora, dues passadetes i torn per al Desfile dels Xiquets.

El carrer principal del poble, l'avinguda Constitució, artèria neuràlgica de la festa presenta una animació que fa goig estar-hi: músics, veïns i veïnes, festers i festeres.

Els actes, en termes generals, s'han iniciat dins el termini i en la forma escaient, però no així els acabaments, tema que caldria analitzar-ho seriosament, prendre mesures.

Ara els protagonistes, que no tenen massa en compte el temps i duració dels actes, són els xiquets i xiquetes fins a 14 anys; també hi participen pares i mares, iaïos i iaïes, padrins i padrines que volen traure als xiquets de bolquerets.

Hi ha xiquets que el **Concurs de Caps d'Esquadra** s'ho prenen seriosament. De fet, el jurat té dubtes per saber quins són els guanyadors per part dels Moros i Cristians. Els guanyadors han estat el cristià Aleix Alemany Ferrándiz dels Llauradors, i el moro: Marc Valls Rovira, dels Marrocs, que arrebegaran les distincions en el concert de la Banda Juvenil del Mig Any 2024.

La resta de festers i de festeres de les respectives filades ho fan darrere banda, tot i que sempre he cregut que caldria anar pels costats de les voreres custodiant als que són el futur de la Festa, així, se senten més abrigats i interessants.

De seguida, totes les filades a la kàbila a aprofitar aquesta calorosa Nit del Soparet. La Festa de Xixona no té massa moments de descans. I des del tret d'eixida, no és que siga un aclaparament, però sí un seguit d'actes que se succeeixen amb poc temps entre un i altre.

He de confessar, que m'encanta el sopar de la **Nit del Soparet**. El carrer Barcelona atrau una màgia festera difícil de descriure. S'han ocupat els llocs per al sopar. Ens hem reunit els components de l'esquadra, prop de la banda de música. Han posat un pasdoble abans de començar el sopar.

El binomi músic-fester és fonamental perquè la Festa arribe a bon port. I a Xixona hi ha bon tracte. Després de llegir els comentaris que es publiquen a les xarxes socials, podem arribar a aquesta conclusió, i no només amb paraules, sinó amb imatges de fotografies grupals després de diversos actes destacats: Banyà, Entrà, Trons, Retreta...

Arriben els Grocs, seuen i la Banda de Beniarrés sona amb alegria, al cap de poc temps, els Kaimans arriben amb el seu bombo i el kaimà, marquen fort el ritme.

Toca una, seguidament una altra, i posteriorment, l'altra, i la música, al llarg de dues hores, que es fan massa curtes, no deixa de sonar. Hi ha alegria, ve el venedor ambulat, se li compren objectes, però que tinguen llumetes. El fill o la filla s'acosta i et demana diners perquè vol comprar-se alguna poca-substància.

Puja la Canyeta, amb les canyes, és una imatge bonica, tòpica i que sempre s'espera. L'ajuntament havia preparat dos contenidors perquè no es repartiren les canyes per tot el poble. Detall que reafirma el treball amagat del Regidor de Festes, Ricardo Mira.

Hi ha un ambient que feia temps que no es respirava. Hi ha molta gent jove, i la que no és tan jove també està molt animada.

A les onze, els Llauradors que han estat en el carrer la Sarga, obrien la desfilada, garrots i caragoleres. Seguidament, Contrabandistes navalles, la Canyeta canyes, Cavallers porres i la capitania cristiana, els Pirates-Marinos, àncores.

Els hostes mores, encapçalades pels Marrocs, Vermells, Grocs, Kaimans i Moros Verds, capitania mora. Sonen amb exultació, entusiasme i joia. Han arribat les festes.

Els més festers se'n van al Barrancsol, altres al llit, la majoria. Has d'anar amb compte perquè si et passes un poc... ja saps el resultat.

DISSABTE 19 D'AGOST DE 2023.

1r DIA DE FESTES

PRESENTACIÓ DE BANDES

Després de retornar de la pèrdua de consciència, vora les huit del matí, i només treure mig cos a la finestra, t'adones que el dia serà molt calorós. Agafes la roba del dia anterior, no ets que sigues un porc, però si vindrà la Banyà, per què vols embrutar una muda?

Observe que no hi ha massa festers residuals, d'aquests que no han pogut acabar encara la nit, i ha ajudat de no tenir cap passatge cap al matí!

Isca de casa. Dones el bon dia als músics que prenen un café en la gelateria Antiu Xixona. T'adones que la gent ja està ventant-se. Sents dues bombades, són els primers, la Unió Musical de Busot, banda dels Llauraors, que trencaran el silenci amb *Vilasilvana* de Saül Gómez Soler. Un principi d'intencions per part d'aquests músics veïns que tenen predisposició i fan bé el seu ofici. Encapçala la comitiva, el seu director, Tonet.

En segon lloc, tocant *Romualdo Soler* d'Enric Alborc Tarrasó, l'Ateneu Musical Sant Roca de Castalla, també amb el seu director, i altre bon pasdoble ben pensat per a l'acte. El director dirigia el trio fins que arribaven al fort i arrancaven.

He arribat al balcó que ens ofereix Queco de Prado, farmacèutic del poble i canyeto. És un lloc privilegiat, amb bones vistes. Ens ofereix un bon desdejuni, i entre banda i banda, ens fem un taponet de whisky, i retorna l'estat de la nit anterior.

A poc a poc, va omplint-se el final de l'Avinguda Constitució. Notes que tothom mou els ventalls. Però, com ja vaig advertir l'any passat, ningú té ja el periòdic amb l'especial que ofereix *l'Información*. Especial escrit per Miriam Vázquez i Patricia Díaz-Parreño.

Una bona introducció de la descripció dels actes i d'història de les festes xixonenques, explicació de l'acte emblemàtic, el juí del Moro Traïdor, i les entrevistes a l'alcaldeessa de Xixona, Isabel López Galera i el president de la Federació, Jonathan Gras Murillo. Les darreres pàgines, publicitat de l'entorn natural i torroner, amb els actes de Festes.

La tercera banda, la Canyeta, amb la Unió Musical de Lutxent, que interpretaria el pasdoble del mutxameler Carlos Poveda Lloret, *Merce Forn*, dedicat, segons en comentava la corredora i festera Roser Nicolau, a sa mare que va morir sobtadament i li van posar l'estima que necessitava, amb eixe solo de trompeta. Bonic detall.

La Unió Musical de Xixona, encapçalats per la bandera, timbals, i uns quants reforços de músics xixonencs i festers, tocaria *Goiri* de Ramón Garcia i Soler. Lentament, van avançant, ja que les bandes, en arribar a l'Ajuntament es regiren i si estan en el final de la peça la tornen a tocar, i la fan de dalt a baix, gaudint del moment, de l'atenció dels festers i mirons. En el final, el director invitat d'aquesta banda, va fer les darreres indicacions amb les mans.

La banda de la capitania cristiana, la Unió Musical de Bocairent, tocava altra peça del mateix compositor que l'anterior, Ramon Garcia i Soler, *L'ofrena*. En tot moment, les bandes són acompanyats pels delegats o delegades, en aquest cas, per Adán Bernabeu, president de l'Agrupació Artisticomusical "El Trabajo" de Xixona, un altre xic polifacètic.

Formacions que van de 25 a 40 músics, segons l'economia de la filada, que fan un dels pilars fonamentals de la Festa, i la nostra Trilogia s'obri amb la música.

La primera banda mora, la dels Marrocs, la Unió Musical Pobla del Duc, que tocaria, també de l'atzenetí Ramon Garcia i Soler, *Amado*. Aquest autor va ser escoltat tres vegades i seguides: Cavallers, Pirates i Marrocs. La banda de la Pobla del Duc i de Busot comparteixen director, Tonet.

En regirar-se les bandes es troben amb les autoritats administratives i festeres: capitans, president i alcaldessa. L'acte no té presses, i la veritat és que no es fa pesat, sinó tot el contrari.

La segona banda mora, la Unió Musical de Muro, dels Moros Vermell, que com no podia ser d'altra manera, portaria als faristols, un dels seus emblemes musicals, Francisco Esteve Pastor i l'obra *El Moreno*.

La Societat Unió Musical de Beniarrés, dels Moros Grocs, els pasdoble de Ferrán Campos Valdés, *Porta de l'Aljorf*. Aljorf és un poblet al costat d'Albaida, al costat del riu Albaida, i s'entra per una porta àrab.

La Societat Protectora Musical la Lira d'Alfarb amb Xispa que duia la bandera, i el pasdoble torer *El tío Caniyitas* de Ricardo Dorado Janeiro, amb castanyoles. Ja ho hem dit diverses vegades, però és la banda més constant de les nostres festes.

I a les deu en punt entrava la Societat Musical Aliança de la Torre, dels Moros Verds, amb el pasdoble *Franjo el Sahorí* de José Vicente Egea Insa, amb un solo, no molt habitual, de trombó que rebia els merescuts aplaudiments, amb el seu director que indicava les darreres indicacions.

És hora de fer un concurs? No és que vulguem copiar el que es fan en altres pobles. Però enguany les bandes en aquest acte han estat de deu. No sé si es tracta que competisquen, almenys que continuen amb el nivell que han demostrat proposant per l'any vinent el primer concurs de Presentació de Bandes de Música. Una proposta.

Hi ha hagut seriositat, banderes, directors, pasdobles complexos. I hi ha hagut una evolució positiva. Ací es deixa la proposta perquè l'estudi la Federació de Festes.

HIMNE DE FESTES

Una vegada feta la bombà del percussionista de la Torre, comencen a arriar-se els músics. Autoritats, capitans, federatius als balcons. Tothom vol tenir un bon lloc per veure a Clàudia Delgado, segona dona que dirigirà l'Himne de festes. Ens han contat que no ha passat molt bona nit, que ha tingut ansietat, no és per a menys, ja no la responsabilitat, sinó la multitud de gentada que no vol perdre's l'acte, i això impressiona.

Clàudia ix amb força, amb un somriure, saluda. Té presència. Es regira. Dirigeix la seua mirada al balcó, on demana permís. L'alcaldesa assenteix. Posa els braços en paral·lel... dona l'entrada concentrada i al segon compàs ja l'ix el somriure.

Hem dit que és la segona dona que ha dirigit l'himne. La primera va ser Núria Francés i hi ha hagut un buit de bastants anys. Xixona i la Festa, en aquests moments on està tan present el tema del "feminisme", ha sigut un exemple a seguir, perquè hem tingut una de les primeres presidentes de la Federació, directores de l'himne, capitanes de festes que són matrimoni, delegades festeres, esquadres que tanquen l'Entrà sense haver de pagar la mateixa quota que els hòmens, esquadres mixtes...

Una normalització, un avanç de la societat xixonenca. De fet, a les portes de l'Ajuntament i el segon i tercer dia de festes, va haver-hi un punt d'amor, i els festers i les festeres anaven fent-se fotografies, amb total normalitat. No sé si hauria de vindre Rubiales perquè entenguera el que és un bes a la normalitat social, on tot el món té els mateixos "privilegis" festers, perquè ja sabem que la igualtat no està aconseguida al 100%.

Dit açò, els últims compassos amb els redoblaments dels tambors, donen pas a les negres en puntet i l'acabament de *Fiesta en Jijona* de Vicente Pla Candela, himne de la nostra festa majestuosa. Bufa Clàudia. Ja està. Ho ha fet molt bé, amb autoritat, actitud i aptitud. Tot seguit, les companyes de la banda on toca, li regalen un ramell de flors.

Vull acabar la descripció de l'acte amb les paraules que va escriure Fernando Iborra Garcia, Moniato, i que va publicar en el seu Facebook, el 22 d'agost de 2020, el primer dia de la NO-FESTA; a manera d'homenatge particular, i que descriu, el que són les Festes, i que vaig publicar en la Crònica del 2020.

Bé, avui com tots sabeu, no fa falta que diga que es un dia especial, almenys per a mi es quasi el millor dia de tot el any, hi això que hi han molt de bons...
Però ¿¿¿¿qui pot superar...???

Presentació de bandes, Himne de festes, Esmorzar, Banyà, Cerveseta, Desfile, Dinar en la Kabila dels Verds, Cubates amb els amics.

Arrancà de la entrà¡¡¡ (Juan t'estime i mai t'oblidarem)

Entra dels cristians, per suposat rebentar les mans animant i aplaudint a la resta de filades¡¡¡¡

Els nervis de vestirmos, be Jo ho reconec, soc prou desastre. (Rodri no T'oblidaré mai)

Entrà Mora.

Desfilar amb Mitja Lluna i acabar amb els peus fets un tabac (que deia Mon pare).

Desfile cap avall....

Anar a dormir mort però sabent que en sendemà hi ha molt mes.... Diana, ambaixades, baixa de missa, Kabileo, Dinar, (suar a punta pala) Trons, mes ambaixades, desfile, retreta¡¡¡¡¡¡¡¡¡

No, no es poden superar les emocions de aquest dia.

Per suposat que tornarem, i es clar que amb molta mes força i mes il·lusió¡¡¡

Cuideu-vos cuideu-se¡¡¡¡¡¡

Juanito, Merce això va per vosaltres¡¡¡¡ Vos Vuig¡¡¡

Puntual a les onze i mitja, després d'un bon esmorzar (creïlles, ous fregits, llonganisses, xoricets, botifarres, ¿ensalades?), comença el que havia de ser la primera Diana, evolucionada de l'Entrà del Peix dels Mariners, i que comença a agafar altra dimensió amb la Banyà.

És una Diana on hi ha molta desimboltura, i enguany, agrairíem l'aigua de veritat. Segueix l'ordre de primers Cristians: Llauradors, Contrabandistes, La Canyeta, Cavallers del Cid i Pirates-Marinos (capitania cristiana), amb intervals de 5', i segons Moros: Marrocs, Moros Vermells, Moros Grocs, Kaimans i Moros Verds (capitania mora).

És un acte que transcorre per la part vella del poble i que a vegades serveix perquè algun el descobrisca, ja no els noms dels carrers: Avinguda Constitució, Capità Hernández Mira, carrer de l'Orito, carrer/costera de Sant Francesc (s'entra a l'Asil), Raval, Santa Anna, passem per l'església vella, baixem per les escales del carrer Colomer (necessiten una reforma, no?), pugem carrer Badia, fins a empalmar amb el carrer Galera, baixem per carrer de les Parres (digueu-me que soc Marroc, però el *Ja baixa la Marroquia* m'apassiona quan el cantem tots junts), carrer la Vila, pugem pel carrer el Vall, ens endinsem per les paradetes del carrer Alcoi i retornem a la Plaça.

Vam agrair l'aigua. Però no sé si aquest acte s'ha desvirtuat. M'explique. Perquè alguns ja fa temps que usen ous i farina. El pitjor, i com em va comentar un: és que esteu educant als xiquets a fer-ho. Però, ja no vas amb els pantalons llargs i la camisa de fester. És estrany veure'ls, ets l'estrany, perquè si portes flotadors, manguets, barrets de piscina, ulleres per a nadar, paraigües, para-sols... No sé si és pitjor tirar un ou o anar així.

Perquè, una anècdota. Un que ix per primera vegada a les festes, ve de Pamplona. Veu a una xiqueta que duu un poal blau amb globus plens d'aigua i ous: *aupa- diu- te doy 20 € por el cubo!* La xiqueta veu el bitllet i no ho dubta, ja que sap que aconseguirà gratis el que duia al poal amb gent de la filà. Tot seguit, el fester novell que no té cap experiència i pensa que l'acte va de tirar ous i globus d'aigua, es converteix en una màquina de tirar pilotes de tennis, però en aquest cas amb el contingut que ha comprat en el mercat negre. Reparteix a tot *quisqui* fins que un li diu que pare. Ell alça el dit gros acompanyat d'un somriure, per saber si estava fent-ho bé! I el que li ha dit que pare, posa el seu índex en el pols del cap!

No podem deixar d'esmentar que en les escales del Fossar, Mezzo feia parar a totes les filades per fer-se una fotografia de conjunt, amb molta llum i molta alegria.

L'altre dels moments, particularment que m'apassiona, és la desfilada "oficial" de la Banyà, perquè no pots eixir amb banyadors. Uns, els que no han eixit a l'acte, ja van arreglats per al dinar de l'Entrà, els que acaben l'acte van amb les seqüeles de la guerra. És una desfilada lleugera, amb pas ràpid, a vegades, hauria de ser així quasi totes les desfilades.

Abans de les dues ha acabat l'acte. Fa molta calor. I ja, les bandes, no acompanyen als festers als seus domicilis.

ENTRADA DE MOROS I CRISTIANS

L'acte que més passió, treball i il·lusió comporta. El que més maldecaps, faena i despesa implica i el de més participació, s'esperava amb candeleta i amb una calor que impactava en els cossos dels festers.

Al voltant de les cinc i mitja ja hi ha personal en els voltants de la Casa Pòsit, punt neuràlgic d'aquest acte. Han arribat vestits de festers, Néstor Sirvent, Fester de l'Any Cristià, i Silverio López, Fester de l'Any Moro. No amaguen el seu nerviosisme. Obrim el primer pis, entreobrim els balcons, fa molta, massa calor. Els de *Sonorizaciones Ángel* preparen els equips, amb els micros que s'usaran. Arriben Pablo Gisbert i Begonya Mira que recitaran l'ordre de l'Entrà.

Es preparen les traques, se sent remor, falten dos minuts per a les sis de la vesprada i sembla que està tot disposat perquè comence l'Entrada dels Moros i Cristians. Donem l'ordre als Festers de l'Any que isquen i que facen el seu discurs, tot i que comentaven a posteriori que un dels altaveus no funcionava.

"Bona vesprada a tot el poble de Xixona,

Per a nosaltres, és un honor estar aquí, en el moment, pot ser, més bonic de la festa. En l'arrancà!

Volem agrair tant a les nostres filades, Moros Vermells i Cavallers del Cid, com a la Federació de Festes per aquest nomenament.

El primer que volem fer en aquest moment solemne és alçar les nostres veus en record i honor d'aquells festers que ens van precedir en aquest camí que hui no estan entre nosaltres, el seu record ens guia i la seua memòria viu en cada bàtec del nostre cor.

La Festa no només és boato, música i desfilades, la Festa comença dins de les filades, en el dia a dia dels preparatius, en els càlculs i el manteniment de les kàbiles.

Així mateix volem fer un reconeixement per a l'ànima de la Festa: els Mirones i sobretot, pels músics, sense ells aquest acte mai tindria sentit. Respectem-los.

La música és un pont que connecta el passat, el present i el futur de la Festa, i en aquest acte, unim les nostres ànimes en una simfonia d'agraïment i respecte.

Per últim, volem agrair a les Capitanies el seu esforç i constància, i esperem que aquesta Entrà, siga única per ells: Pote, Ali, Bàrbara, Noèlia i famílies. Ànim i endavant”.

Acabaven amb el crit que s'ha fet derogar un any: Xixonencs, xixonenques: “Per Xixona, per Sant Bartomeu i Sant Sebastià, que arranque l'Entrà!”

Dues traques reforçades s'encenien, Begonya Mira cridava que arrancaren els heralds cristians, amb el ritme màgic, la gent cridant, un sol radiant, i una emoció que es palpava en el balcó quan les llàgrimes els eixien als Festers de l'Any i el president de la Federació i es fonien en una emotiva i inusitada abraçada.

El balcó és un lloc viu, màgia, amb història, on molta gent el visita cada any, on pots guardar part del teu vestit fester, com és el cas de Manolo Ferràndiz, que sempre que puja conta una anècdota. Fotògrafs que volen tenir una perspectiva diferent...

Hi ha molt ambient, tot fa suposar que serà un bon acte, ràpid i lleuger, pel tema de la calor, que farà que ningú aguante fins que arribe el fort, i que hi hauria 6 bandes menys que l'any anterior, però no. Això es va quedar en una idea difuminada i d'aquest qui escriu, i va ser tot el contrari. Una entelèquia en tota regla. Entrada lenta, amb talls grans, sense *Festers en Acció* que intenten que l'acte tinga un seguit, un ritme lleuger.

Tindríem el *Guió de l'Entrà*, enguany, però, i amb la idea de retallar el pressupost de la Federació, només un full dinA4 amb l'esquema de l'Entrà de les deu filades. Per una part, els Cristians, i per altra, els Moros, publicació diàfana, amb el logotip de les filades i el nom en majúscules i a color de les filades. Allà va quedar l'edició del llibret a tot color amb fotografies i la història de les filades que per primera vegada es va publicar l'any 1999.

ENTRADA 2023

19 AGOST 2023

LLAURADORS

El grup cantant a tres
 Grup de quatre persones de tres establiments i pertanyent a la Granja de la Torca, a l'arrancada de la Festa de la Torca.
 - Grup de la Granja de la Torca
 - Grup de la Granja de la Torca
 - Grup de la Granja de la Torca

Cançons:
 - Cançons de la Granja de la Torca
 - Cançons de la Granja de la Torca
 - Cançons de la Granja de la Torca

CONTRABANDISTES
 Grup de contrabandistes de la Granja de la Torca.
 - Grup de contrabandistes de la Granja de la Torca
 - Grup de contrabandistes de la Granja de la Torca

LA CANYETA

Cançons:
 - Cançons de la Canyeta
 - Cançons de la Canyeta
 - Cançons de la Canyeta

CAVALERS DEL CID
 Grup de cavallers del CID de la Granja de la Torca.
 - Grup de cavallers del CID de la Granja de la Torca
 - Grup de cavallers del CID de la Granja de la Torca

PIRATES
 Grup de pirates de la Granja de la Torca.
 - Grup de pirates de la Granja de la Torca
 - Grup de pirates de la Granja de la Torca

ENTRADA 2023

19 AGOST 2023

MOROS

Cançons:
 - Cançons dels Moros
 - Cançons dels Moros
 - Cançons dels Moros

MOROS VERMELLS
 Grup de moros vermells de la Granja de la Torca.
 - Grup de moros vermells de la Granja de la Torca
 - Grup de moros vermells de la Granja de la Torca

MOROS GROCS
 Grup de moros grocs de la Granja de la Torca.
 - Grup de moros grocs de la Granja de la Torca
 - Grup de moros grocs de la Granja de la Torca

ENTRADA 2023

19 AGOST 2023

MOROS

Cançons:
 - Cançons dels Moros
 - Cançons dels Moros
 - Cançons dels Moros

MOROS VERMELLS
 Grup de moros vermells de la Granja de la Torca.
 - Grup de moros vermells de la Granja de la Torca
 - Grup de moros vermells de la Granja de la Torca

MOROS GROCS
 Grup de moros grocs de la Granja de la Torca.
 - Grup de moros grocs de la Granja de la Torca
 - Grup de moros grocs de la Granja de la Torca

MOROS GROCS

Cançons:
 - Cançons dels Moros Grocs
 - Cançons dels Moros Grocs
 - Cançons dels Moros Grocs

MOROS VERMELLS
 Grup de moros vermells de la Granja de la Torca.
 - Grup de moros vermells de la Granja de la Torca
 - Grup de moros vermells de la Granja de la Torca

MOROS GROCS
 Grup de moros grocs de la Granja de la Torca.
 - Grup de moros grocs de la Granja de la Torca
 - Grup de moros grocs de la Granja de la Torca

No volem fer una reproducció del que posa el *Guió* en la Crònica, per a no fer-ho molt extens, per cada banda, però sí, escriure allò que va destacar, com els Llauradors; única filada amb capitans de filà, que demostra una implicació de tots els seus festers, i que l'any 2019, si no ens equivoquem havien de ser capitans de filà, José Francisco Garrigós i Ismael Férez, però la mort sobtada del pare del primer el dia de la Nit del Soparet va fer que es posposara.

L'obriren unes caragoles seguides d'un grup de balladors dels masos de la Grana i del Cabeçó (prop del mas de la Tosca propietat del capità de filà José Francisco), amb un grup de dolçainers i tabaleters, Tarota i Tabal (que tocaven un arranjament de la *Sandinga i la Jota del Raconet*), amb balladors i masos prop del mas de la Tosca, tots coneguts dels capitans que anaven a cavall amb el vestit de xixonenc ric, amb manta i barrets. Els seguien els seus guerrers amb la banda de Busot que tocarien *Llauradors de Xixona* de Marc Alemany i Martínez i *Tabal i Saragüells* de Mario Roig Vila.

Els Llauradors han sigut una excepció perquè han sigut els únics que han tingut capitans de filà. S'ha perdut, no ens enganyem. És bonic, però difícil de què tinga una seguida, perquè José i Ismael van fer una Entrada senzilla, vistosa i agradable. No se'n necessita més.

Els seguien els Contrabandistes, molta joventut, o cosa equivalent, molta alegria i força, per contra, poques quotes de majors, que és el mateix. En el Partidor, l'Arrancada dels Contrabandistes sempre regala molt de goig, braços en alt, ventalls a l'aire, marques el ritme, traus el mòbil, fas fotos, i espere que el cap òbriga la navalla en el fort de la peça (*Churumbelerias, Als Contrabandites i Farolero*).

Amb tres bandes, que vol dir, Alfarb, Muro i Castalla, i tres bons caps, Àlex Alcaraz, el regidor, motorista i músic César Mira, i el torroner-firant, Flare; no ens oblidem de Sabina o Lili.

A banda d'açò, va ser una filada que va parar l'Entrà, literalment, fins al punt que la Canyeta va haver de parar la música davant la Tribuna, després d'estar parats literalment, va haver més de 6 minuts al costat de la tribuna,

amb les protestes dels festers d'aquesta filada, i amb raó, i el poc cas que se li va fer al delegat de la filada de la boina verda que digué que avançara a la darrera filada dels Contrabandistes. El retard no va ser exclusiu d'ells però ací va començar, perquè Bernardo Garrigós, metòdic com ell mateix, va fer un exhaustiu informe d'horaris de les bandes participants en tres punts: Arrancada, Plaça i Castell.

La Canyeta passaria amb dues bandes, la Pobla del Duc i Llutxent, amb unes bones peces: *El Barranc del Sinc* i *L'ambaixador Cristià* les dues de Mullor Grau, i *Aragonesos 99* de Daniel Ferrero.

Uns amb les malles, altres amb les canyes, altres amb la boina verda. Una filada on hi ha molts veterans, i mai em canse de veure a bons caps d'esquadra, com ho són Alejandro Ayuso o Nacho l'Espinat.

Entre cosa i cosa, no ens oblidem de dos noms, Rubén Lledó i Bernat Picó i tot l'equip que conformava la retransmissió d'Intercomarcal i Alacantí televisió, i que cada vegada té més audiència.

Sincerament, creia que la retransmissió no era per a tant, però, després de la insistència de Bernat Picó de passar-me per comentar un poc l'Entrà, vaig veure tot el muntatge que tenien, i sobretot, la professionalitat com la fan. Amb una visualització, el dia que escrivim de 4.500 reproduccions en Youtube.

I els Cavallers del Cid, la filada més jove de les festes, amb una banda feien la seua presentació de tropes, i un poc més, d'il·lusió. A més, fórmules que s'han repetit, i sobretot amb gent jove, adolescent, esquadres mixtes. Altres dos bons caps d'esquadra, Néstor Sirvent (Fester de l'Any Cristià) i Paco Núñez; i tot i que el *Guió* la Unió Musical de Xixona tocarien *Fill del Sinc* de Francisco Valor i *Salvaje* Paco Bueno, es tornava a sentir *L'Ambaixador* de Mullor, que és una gran obra, i ací començaria a repetir-se la música.

Arrancava la Capitania Cristiana dels Pirates-Marinos, amb un Pote i Ali que no passaren desapercebuts al llarg de les festes. En l'article que va escriure el Capità Cristià, Mario Cremades "De Generació en Generació" comentava... "Més tard, es va fer fosc i crec que tots sabeu per què. Gràcies a la meua dona, Àlícia, i als meus fills Alejandra i David, em van impulsar a tornar a sentir l'alegria de la festa fins al cor". I això és el que va transmetre.

Una capitania que tindria 7 bandes de música, i l'obria un desembarcament mariner en un poble pesquer. La bandera de la capitania, dissenyada per Patrícia Cremades, filla dels capitans, i dos actors, Àlícia Climent i Víctor Monea, que representaven l'acte de la setmana festera que feia aquesta filada, "la Festa en l'Aire" i que tant de renom va adquirir, i era un teatre humorístic de com seria la capitania. La xica vol ser pirata i el pare li diu que no, que s'ha de quedar en la taverna.

Seguidament, venia l'esquadra de Banyeres de Mariola, "U i a la marxeta", amb formacions que fan en la Diana del seu poble, i representaven diferents elements mariners, com una àncora, i els tocava la banda de Banyeres i la peça *La escuadra Tiki-taka* de Juanjo Herrero. Una formació diferent, i que va agradar molt, tant la música com la desfilada, i en cap moment paraven, anaven cap avant, sense estar quiets ni un instant.

Filada més antiga de Xixona, gràcies a la conservació dels seus Estatuts, perquè no ens oblidem qui estava en la Plaça. Una carrossa-vaixell Pirata amb aguerrits festers que han passat a estudiar la tàctica asseguda a una taula, i ja vindrien els blocs de les esquadres.

Amb les bandes de Beniarrés (*Mai-Sabel* Francisco Valor Llorens), la Torre (*Creu d'Arsuf* de Jose Rafael Pascual-Vilaplana), Lira Relleuense (*Jéssica* de J. R. Pascual-Vilaplana i *David* de Ramon Garcia i Soler) amb Pepe el Campano de cap d'esquadra (fester amb més anys) i un altre bon cap amb bon posat i temple, Julián Cabezos, la Unió Musical Santa Cecília d'Alacant (*La Cruzada* de Francisco José Garcia Garcia) amb els fills dels capitans, Bocairent (*El Barranc del Sinc* i *L'Ambaixador Cristià* de Mullor [les havíem sentit ja?]) i amb una Clara Sánchez que fa de cap d'esquadra amb un estil molt especial i portaven un cap batedor.

En darrer lloc, un espectacle amb foc *Oxus Pyros*, amb tres cavalls en homenatge a David, Pote pare i Magüi, i ja pujats en un ariet amb calavera, Pote i Ali i darrer l'esquadra *Potectors de l'Il·la Boteta*. Els vestits dissenyats per Paco Garcia Galipienso, disseny exclusiu. Portava eixa alegria del moment. Una hora per a la memòria. Vestit senyorial. Sonen els coets, de fons la marxa *Pote*, Carrasco fill, també de manera senyorial presenta els guerrers elegits pels capitans de festes cristians, és una imatge bonica, sonora, emotiva, que es queda enregistrada en la memòria, amb la música de l'Aliança de

Mutxamel, que sonava, sonava molt, amb el castellet de focs que tiren quan entra per la Plaça.

L'avinguda Constitució presenta un ple a rebentar, vora les nou de la nit, i és curiós perquè els Capitans Cristians entren encara amb llum natural, i és un indicador que l'Entrà porta bastant retard.

Entren els Heralds Moros, seguits de la Carrossa dels Marrocs, primera host mora, i quatre blocs que tindrien (Busot amb *Paco el Chollat* de Daniel Ferrero, Alfarb amb *Als Berebers* de José Pérez Vilaplana i *El Moro del Sinc* de Rafael Giner, Llutxent amb *Xabat* de Saül Gómez i la Pobla del Duc amb *Abencerraig* també de Saül Gómez i *Marxa del Centenari* de Blanquer), no han notat massa la capitania. Com a novetat d'aquesta filada és que enguany tancarien les festes Marroques i els hòmens anirien davant, primera vegada que es feia aquest esquema de l'Entrà. A més, intentaven fer esquadres de 16 o 17 components, buscant l'amplitud del carrer, cosa que feia agradosa a la vista.

Abans, però, en el Partidor van tenir un esglai d'un dels veterans dels Marrocs que va caure desplomat a causa de la calor, i tot l'embolic que comporta: ambulància, curiositat, trencar les formacions... i l'assistència que va tenir per part de músics, festers que pertanyen a la branca de la sanitat, es van trencar les formacions i amb bona entesa, músics i festers, es van formar.

M'encanta aquesta fotografia treta, des del camí que puja al Castell, per Marcelo Mezzo. Tenim una sèrie de fotògrafs, un és el cas d'aquest xixonenc i un novel·ler, Esteve Navarro, que fan fotografies i les pugen al Facebook per a poder-les compartir, a banda, dels privats i els contractats per l'Ajuntament de Xixona i la Federació de Festes.

Les fotos de la Federació les podrien fer públiques en la pàgina del Fester Xixonenc.

La següent host mora, els Moros Vermells, que han recuperat molts festers i festeres. Feien la seua presentació amb tres bandes (Castalla amb *Juanjo* de Paco Esteve, *Marxa del Centenari* d'Amando Blanquer i *Guardia Jalifiana* de José Pérez Vilaplana, Xixona amb *Fester* de Saül Gómez, *Penya Cadell* de Paco Esteve i *Éxodo* d'Ernest Gold) i Muro amb *Paco el Chollat*, *No ho faré més* de Vicente Català i *Moros Verds* de Manuel Sagí), ací també s'intercalaven hòmens i dones tancant banda.

Els Moros Grocs amb dues bandes (Beniarrés, l'oficial, amb *Ximo* de José María Ferrero Pastos i *Penya Cadell* de Paco Esteve; Busot amb *Juanjo* també de Paco Esteve i *Als Berebers* de José María Pérez Vilaplana).

Els Kaimans, la filada amb menys nombre de festers, la banda que més any fa que ens visita, amb un sol bloc, Alfarb que tocaria quatre peces: *Muladins* d'Hugo Chiniesta, *Aligeaba-Syros* de Vicente Coletto, *El Kàbila* de José María Ferrero Pastor i *Kaimans* del xixonenc Ricardo Planelles, un petit concert en viu.

I una hora i un poc més amb retard sobre l'hora prevista, entraven els Moros Verds, Capitania Mora. Entraven amb els arrendaments del xixonenc Alexis Verdú, qui? Cototo, ah!, de la peça de Lorena McKennit, amb títol amb referències a les capitanes, *Ropon Àrab*, i els dolçainers i tabaleters de Larraix del Campello amb la pancarta de la capitania i sis estendards portats per festers del Centre Ocupacional de Xixona, una manera d'integrar aquests xixonencs i xixonenques, i que anaven la mar de preciats.

Ens parem en aquests primer bloc, perquè estava l'esquadra Mitja Lluna, amb cavall negre que obria la formació i els seus components turbant en mà, en homenatge al seu amic Fernando Iborra, Moniato, i el germà major que portaria el seu vestit de Moro Verd; emoció continguda. La banda musical Santa Cecília d'Alacant tocava *El Kàbila* de José María Ferrero Pastor. Els Moros Verds van tenir bastants detalls com el de la Nit del Soparet, que van parar en la casa del Vall i li van tocar *Fiesta en Jijona*, els missatges de la seua dona als seus amics, o la finestra del carrer el Vall decorada amb les peces de vestit de Verd.

A aquesta banda, la seguia la banda de Bocairent (*Abenserraig* de Saül Gómez i *Aligeaba-Spyros* de Coletó) amb esquadres de Verds. El ballet *Dunas del Desierto* on algunes de les balladores pertanyen al Grup de Danses de Xixona que anava amb megafonia.

La Torre (*Penya Cadell* de Paco Esteve i *Roperia Ximo* de Francisco Valor) i Relleuense (*El Moro del Sinc* de Rafael Giner), la carrossa amb la filla de les capitanes Èlia, el ballet Òpera que no va deixar indiferent amb la gent amb els llums leds.

Finalment, la carrossa amb Bàrbara González i Noèlia Miquel, amb vestits dissenyats per Natacha, amb tonalitats verdes i daurades, i que cadascuna era diferent, com els agradava. Tancant l'Entrà, després de sis hores i mitja, l'esquadra de negres amb els seus amics i Mutxamel amb *Als Moros Vells* de Francisco Ripoll i *Moros del Rif* de Rafael Alcaraz.

La gent que aprofita per a anar darrere la banda que tanca l'Entrà.

Enguany no hem fet una descripció detallista, sí que ens hem centrat en les bandes de música i les peces, i si fem una comparativa de les peces tocades, doncs, és molt repetitiu. Tema difícil de resoldre perquè ningú es pot ficar en el fester o la festera que vol sentir aquest o aquell *temazo*. Però en la varietat està el gust.

Els Moros van tardar, altre any, menys temps en fer la desfilada de l'Entrà que els Cristians i voldríem, per a concloure l'acte, fer una reflexió amb dues propostes.

Els Festers de l'Any ho deien en el seu discurs: "Així mateix, volem fer un reconeixement per a l'ànima de la Festa: els Mirons i sobretot, pels músics, sense ells aquest acte mai tindria sentit. Respectem-los".

Per altra banda, i en la mateixa línia, Josep de Sílim¹ (Josep Mateo) escrivia un post a les deu de la nit d'aquest dia:

"Per fi. Enguany no cabia ni una agulla en l'Entrà de MiC. A Xixona no tenim rés. (És broma)

Tots coincidim en el fet que ara cal agilitzar els desfiles. Fer-los més ràpids. Des de l'Associació ja reclamaven voluntaris per a treballar en l'organització. Més "Festers en Acció". Vaig ser testimoni d'un organitzador que no podia més bregar en els festers per fer-los avançar. Però per això està el parlar les coses, per solucionar-les."

¹https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02mfnFvYCQLqCZ5WguLgtghiZZggnepd1JF7N67UP5oPiGJKKGcXNf2H3cEiK2u9bsl&id=1427203664&post_id=1427203664_pfbid02mfnFvYCQLqCZ5WguLgtghiZZggnepd1JF7N67UP5oPiGJKKGcXNf2H3cEiK2u9bsl

I de seguit, es creava un fil sobre el tema, bastant interessant, on voldríem destacar a la veu d'un fester i d'un miró molt veterà:

El fester veterà, Antonio Llorens, Fillu, escrivia:

"I no és només el públic qui es desespera veient més de mitja Plaça buida i les esquadres parades. Per a molts festers (jo en soc un) és un patiment estar parat, minuts i minuts, a més de 30 graus, en roba i armes pesants, i veient al públic avorrit i desentés. I sempre apareix algú que diu ... "aguanteu, aguanteu,!", confonent desfilant en posar. Sembla que som incapaços de desfilant si no tenim 3/4 de Plaça per davant sense obstacles. Si els mateixos festers no corregim esta actitud una mica egocèntrica, acabarem desfilant sense públic... ¿Us ho imagineu?? Reflexionem!!"

I el Miró veterà, José Javier Carmona Rodríguez:

"Amb tots els respectes que cal tindre qui no és xixonenc al tractar coses de Xixona (i més les festes de Moros i Cristians) crec que va instal·lant-se en la mentalitat de molts festers la idea que "com pague una quota, la festa és meua". Evidentment, la festa és dels festers (que paguen una quota), però en la festa hi ha més actors, a més dels festers. Sense músics, sense mirons, sense personal de neteja, sense els conductors de les carrosses, sense l'Ajuntament que subvenciona la festa amb els diners dels tributs de tot el poble (festers, mirons i qui se'n va de viatge aprofitant les festes) la festa no seria... És cert que la plaça és curteta i que en un "no res" s'acaba el trajecte. El fester vol gaudir de forma pausada el desfile, però això no és obstacle per a no deixar tanta distància entre esquadres i bandes. L'entrada, l'acte més lluït de la festa no pot fer-se pesada i, ara per ara, és molt pesada. No deixaré de veure-la per això, però sempre diré que podria ser més curta i que resulta molt llarga i pesada..."

Aquesta hauria de ser una comesa ja no de la Federació, sinó de l'Ajuntament, de les Filades, dels mateixos Festers, perquè com acabava el fil que hem nomenat, el pseudònim Robert Verdú Sirvent:

"Imagine que la Federació tindrà els temps de cada filà i prendrà les mesures necessàries. I sincerament, sempre són els mateixos. Una llàstima, xq a Xixona, el retard d'alguns, afecta sempre les capitànies. Gràcies a lluir-se alguns, s'han de fotre altres..."

Necessitem "Festers en Acció", i si no n'hi ha, buscar-ne altra fórmula. Contractar gent? El que no pot ser és que Ivan Fernández Alcover, dels Cavallers del Cid, estiga quatre hores bregant amb la gent perquè avance, i que encara haja d'aguantar males paraules, cares i desconsideració. O Toni Terol al principi de l'Entrà o el mateix president de la Federació. No, no s'ha de tolerar aquests tipus d'actituds, perquè després venien les capitanes dels Moros Verds, i la Plaça feia pena, estava buida, mentre la gent contemplava l'Entrà per Intercomarcal. Això és el que volem?

Quina il·lusió tindrien Bàrbara i Noèlia veure buides moltes cadires, tribuna mig buida, no, no és admissible.

Així que, o ens ho prenem de manera seriosa festers i festeres, Filades, Federació i, fins i tot, implicar l'Ajuntament, amb dues propostes que presente:

- a) **Una proposta (de la mateixa manera que es demanen voluntaris per a portar el sant en la processó) de què dos festers de cada fila controlen les filades contràries al seu bàndol, és a dir, els Moros, amb 10 festers controlarien els Cristians i a l'inrevés, 10 Cristians controlarien els Moros. Açò es veu en moltes poblacions.**
- b) **ENFRONTAMENT DE CAPITANIES, si no hi ha ningú que vulga controlar l'Entrà, si els pocs que estan no tenen el suport dels festers i no els hi fan cas, si ens agrada parar fins que arribe el fort de la música, per què no enfrontem les capitànies? Perquè els Capitans Moros no es mereixen, per culpa de la resta, que la Plaça, resta buida. Aquesta opció tampoc és molt destarificada, ja que, per exemple, en Mutxamel fan eixe ordre i sempre és un èxit.**

Pensem-ho, parlem-ne, però no ho deixem fins al darrer mes. Tenim tot un any per treballar-ho amb una espècie de comissió que estiguen implicades totes les filades.

La idea no és altra que els caps d'esquadra no paren l'esquadra, és senzill, perquè la cosa siga molt més lleugera, i no hi haja talls.

L'única filada que va fer la desfilada nocturna amb "alevosía y nocturnidad", la filà Marrocs, bé, la Banda de la Pobla del Duc, que tocava el *Bequetero* de Gustavo Pascual Falcó i es van unir molts festers que anaven desfilant darrere de l'última banda dels Moros Verds. Semblava una desfilada multicolor. Va ser un moment de molta festa, espontània, sense una normativa per a complir, i això s'ha perdut, i **no** estaria bé que fora multada la filada per part de la Federació, perquè això és la Festa, moments que saps que passaran però no quan.

DIUMENGE 20 D'AGOST DE 2023

2n DE DIA DE FESTES

DIANA

Està eixint el sol, encara no ha enlluernat la Penya Migjorn amb els primers rajos d'aquest sol que no ens ha deixat indiferent al llarg dels tres dies. Els Cristians inicien el dia amb l'ordre i disciplina de l'Entrà: Llauradors, Contrabandistes, La Canyeta, Cavallers del Cid i la capitania cristiana, Pirates-Marinos, a interval de cinc minuts.

Acte que altra vegada discorre per la part vella de poble, i on cadascuna de les filades decideix per a on han d'anar. La música se sent amb tota la sonoritat de la banda, el silenci dels festers que encara estan mig dormint, el so de les babutxes.

Ei! Una tauleta. Primers els músics i si sobra alguna coseta per als festers.

Torn per als Moros, ídem, però altres filades: Marrocs, Moros Vermells, Moros Grocs, Kaimans i Moros Verds, la capitania mora.

Cristians (Contrabandistes, Pirates-Marinos i La Canyeta) que esperen les filades mores amb aplaudiments.

AMBAIXADA CONTRABANDISTA

Dos quarts de deu, sona la música, els Contrabandistes volen ajuntar les forces amb els seus companys de La Canyeta, i no ho tindran fàcil, perquè entre ells no hi ha confiança.

Segons ens comenta l'ambaixador Contrabandista Esteban Sempere Riera, l'acte va començar de manera diferent, amb dues esquadres on tots els components joves portaven navalles. A l'altura de bar *Hermano* es va obrir i van deixar pas a l'Ambaixador Contrabandista, que etziba les primeres paraules de l'acte.

Instants després llança calderilla i, per a sorpresa dels Moros Vermells, dos bitllets de cinc euros, que tant va ser la sorpresa que els van deixar allà en terra.

Hi ha comitiva amb tres cavalls negres, en un l'ambaixador, en altre el banderer Dámaso i la seua dama, Martina Ferri Carbonell, que li va costar pujar al cavall pel tipus de vestit que vestia. Amb molt bon posat a les portes del Castell.

Guàrdia: Avelino Sirvent, el primer sentinella: Alberto López Mira, Metralleta, i el segon sentinella: Juan Ignacio López Bernabeu, l'Espinac.

Hi ha brega entre els ambaixador, però abellits els Moros per la costa no tenen altra alternativa que ajuntar les forces, amb una bona abraçada.

AMBAIXADA PIRATA

Seguidament, i sense que la música sembla que haja parat des de la Nit del Soparet en l'Encontre de bandes, la banda de Bocairent, de la Capitania Cristiana, engega amb música festívola, alegre i juvenil perquè estem en festes, i s'inicia l'ambaixada humorística dels Pirates-Marinos. El pobe ja fa estona que ha despertat.

L'escamot mariner també necessita la força cristiana per a aquesta vesprada, així que els cosins Pardo (Juanjo i Sara) estableixen un diàleg jocós amb humor negre repassant amb molta intel·ligència lingüística els temes més actuals de la nostra població torronera.

***No queremos más que contar,
cosas que van sucediendo,
y que aquí vamos a ir trayendo,
para poder de ello hablar.***

Primera crítica a la tardança d'El Programa:

*Entonces, ¿a qué habéis venido?
¿Es que queréis la sexta dosis?
Porque no sabemos qué ha pasado
pero muchísimas nos han sobrado*

**No, no. Vinc a arreplegar el Programa
que ja no sé si era per al Senyal
o per a la Fira de Nadal...**

Hi ha una crítica al pavelló, placeta de l'església, auditori i pistes de pàdel, i s'adonen que és el mateix que van criticar l'any passat:

Un moment...

- *Església*
- *Auditori*
- *Pistes de pàdel*
- *Pavelló*

(les mans al cap desesperada)

Pero si ja ho vas dir l'any passat!

Açò és un dejà vu

i jo ja ho he viscut.

Vuelves con la misma cantinela...

No podria faltar la crítica festera, ja hem comentat la de la revista festera, però hi tenen per a tots:

**Segons hem pogut saber,
La canyeta no participa enguany als trons
i això és un problema i dels bons
Amb el nou formato del alardo,
a qui dispararan els Grocs?
a la banda del Contrabando?**

*La canyeta l'any passat,
per poder ixir del pas
dos mercenaris del grupo Wagner van contratar,
per en el trons disparar
Però enguany un augment de sou han demanat
i els canyetos han dit que ni hablar,
que pagar la multa els ix més barat.*

A la Federació de festes:

**Un gran problema te la Federació
a l'hora de la *financiació*.
Per el local dels músics poder pagar
tots els mesos han de fer jocs malabars
i la millor solució que van trobar
va ser la quota del fester augmentar.**

Finalment, uneixen forces, desfilada cap avant, i ja estan preparats les banderes, autoritats i etcèteres per a pujar a missa.

MISSA A SANT BARTOMEU

Un poc més tard de les onze pujaven les autoritats, capitans i capitanes, banderes i bandereres, festers, amb la banda dels Pirates-Marinos, per a fer celebrar la litúrgia en honor a Sant Bartomeu, patró de Xixona.

La missa en la llengua del poble; i el retor va ser N'Eugenio, que faria la missa ell soles, ja que, malauradament ens deixarà a partir del 18 de setembre, i li apetia, li feia il·lusió, fer ell l'acte.

Un moment trist perquè acabava de faltar el pare de la capitana dels Moros Verds, Noèlia Miquel, i el retor va fer menció, va honrar la missa a la memòria de Paco.

El sermó anava al voltant del nom vertader de Sant Bartomeu, Natanael, i com va morir el màrtir patró de la nostra ciutat, el van escorxar viu (llevar-li la pell en vida).

diguem, la rapidesa de la missa, ja que a les dotze s'havia acabat, i que el quòrum era més que respectable.

BAIXADA DE MISSA

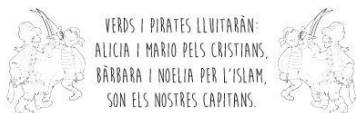
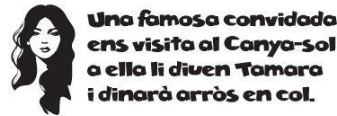
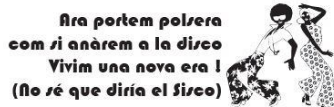
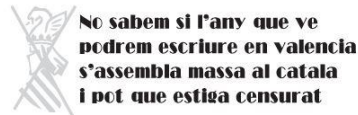
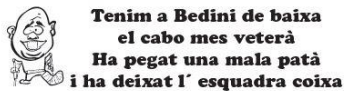
Fa un sol radiant, egoista com ell mateix i ens regala molta calor. Feia anys que la gent no "patia" tant i clar busques l'ombra més propera.

Aquesta desfilada si destaca en alguna cosa és pel colorit i alegria que té. Curta, lleugera, tradicional (tot i que no anem massa festers a missa). L'ordre d'Entrà, primer Cristians i després Moros. Sobta, que abans dèiem que tothom buscava ombra, i en la desfilada l'orientació era cap als número parells del carrer.

Hi ha bandes que busquen pasdobles apropiats, altres, com els Pirates-Marinos que baixen des de fa molts anys, baixen amb el tercer moviment de *Maram* i a l'altura del Bar Pepet fan filera d'un i entren a la Societat Cultural "El Casino", sense deixar de fer la flexió amb el genoll.

Abans, però, tenim una imatge que es repeteix. Antonio i Rafa Egea, germans i treballadors de l'empresa FOBESA (que li agrada la marquesa de color turquesa), estaven vigilant perquè dies abans havien parlat amb David Jerez i aquest els havia promès que no tirarien al·teluies, ja que havien reduït despeses, i n'esta era una mesura. Però, "su gozo en un pozo" perquè només entrar els primers festers de La Canyeta en l'avinguda Constitució al mateix temps que sonava el primer fort dels pasdoble, tots els Canyetos i Canyetes a la volta, llançaven els paperets al cel.

Rafa i Antonio es van mirar en cara de pomes agres i entre ells van discutir i van començar a pegar-se *granaes* als caps fins que una dona els va dir que pararen, i així ho van fer. Però, i és una dada que m'han passat, la Canyeta llança 100.000 paperets entres les dues baixades de Missa, i 15 dies després encara hi ha pel poble, cosa que, personalment, m'agrada perquè em fa recordar la Festa.

En la darrera banda se situen les banderes, autoritats festeres, administratives i eclesiàstiques, i com hi ha molta comitiva, la fórmula que es busca perquè els festers dels Moros Verds senten la música és apropar-se a la banda dels Kaimans.

Curiós és que molts festers i festeres se situen a la porta de l'Ajuntament, quinto en mà, ja que no posa cap impediment perquè la gent (festers i no festera) entre i s'agarren una beguda.

KABILEO

Mentre es fa l'hora del Kabileo, la gent intenta entrar, diem intenta, perquè tot estava a rebotar, sobretot, els bars que tenien aire condicionat. Els Pirates-Marinos al Casino, dic les bandes, que toquen pasdobles, xaranga, i la gent està exaltada. El segon dia hi ha molt ambient.

Sense ordre establert, les filades desfilen desimbolts cap als domicilis. Baixem la colla animats, agarrats dels braços, com antigament, i aüssem les cames d'un lloc a un altre. Parem a les barres de fora, demanem una beguda amb la tapa corresponent, sang en ceba que ens posen.

Decidim fer la ruta. Hi ha un ambient insuperable on s'entremesclen aquells festers amb els visitants, convidats i altres que per diversos motius no han pogut eixir. La carpa dels Moros Grocs resguarda els músics.

Els Kaimans i el seu kaimanet, i la banda, sona el seu bombo. Li pega amb gana, no els cal ni cadira, tota l'estona tocant. Aribem a la "Tasca Pote" l'esquadra *Escorbuto Terminal* prepara la planxa per fer unes sardines.

Els Moros Vermells han confeccionat el seu lloc de tapes vermelles: Albergínia del Barranc, espaguetis de blat blanc, pericana de qüernets de Xixona, oliva negra picual desossada i formatge grada-paramo o gouda añejo en

rajadura. Tota una experiència festera gastronòmica que pocs, els seleccionats o amb nom, van tenir l'oportunitat de tastar-ho. No és per a menys dir que per a algunes filades el Kabileo és un acte tan important com ho poden ser altres.

Abans de baixar al *Canya-sol*, hem orinat en els dos excusats portàtils del carrer València, i ja sentíem la música dels cosins Sirvent-Galiana que posaven els temes més moderns i coneguts per fer un bon ambient mentre ens fèiem un bon aperitiu.

I ens comenten que han fet redistribució horària, perquè enguany tota la filada participarà en els trons, cosa que alegra, i el *Canya-Sol* va tenir un límit horari. Sobta que aquesta organització va tenir un benefici alimentari; ens expliquem. Els entrants que posaven en el dinar, els van repartir en el Kabileo, i clar, passes de la sang amb ceba a una gambes fregides, braó de porc (*lacón*), pernil al tall i un altre llarg etcètera.

amb gasosa i/o begudes espirituals), i s'aposenen en una tauleta, i no deixen arribar-se ni als integrants d'eixa o altra filada.

I acabem en els Llauradors, un tant apartada de la resta, com el Contraban, i ens fem unes risses amb el Rabut, Pitet, José i Higinio.

Arribem al cau, ens assegum i mengem el caldo i els arrossos cuinats amb estima dels cuiners i les cuineres. I per al gaudi d'uns quants (molts) es necessita el treball de moltes persones, i a vegades, els pagues poc. No només hem de mencionar als kabilers, sinó al servei de neteja, policia municipal, funcionaris de l'Ajuntament, i un llarg etcètera.

Gelat marca "Injihesa" i a ballar amb el grupet de la banda que ha vingut i que ens han animat i molt. Hem notat molt bon rotllo enguany en festes, i el binomi fester i músic ha funcionat a la perfecció.

Toquen ja tots els estils musicals, algunes bandes, fins i tot, tenen una petita bateria. L'ambient rebossa d'alegria. Després d'idear, riure'ns i passar-ho bomba, decidim que és hora d'anar cap als Trons. Ens trobem, asseguts en unes cadires del restaurant Entrepà a un grup de músics xixonencs, *Almaens Jazz Band*, (Raju, Pasqualet, Carricondo...), que no és el primer any que ho fan a l'estil de Nova Orleans, amb una acordió, un saxo, un instrument de percussió que sembla una rentadora, *washing board*, i un contrabaix, amb cançons típiques de jazz, estil de Dixieland, amb un recorregut dels Llauradors, Entrepà i finalment, concertet al Casino. Tot un luxe i un espectacle de gent que no ama els trons però sí la música... I una acte esporàdic, que no esperes i que anima, que fa Festa.

I arribem als Trons, amb la primera tropa cristianes, La Canyeta!!!!

ALARDO

63

Nerviosos els Cristians per l'imminent desembarcament de les primeres tropes mores, els 8 Grocs, ataquen enrabiats als qui disparaven dos Marrocs vestits de Canyetos, perquè després d'una reunió secreta entre els portadors del

Moro Traïdor i el president de la Canyeta, on s'arriba a un acord perquè la Canyeta no perga la bandera les properes festes, i amb un compromís personal que estaran tots puntuals a l'acte, s'iniciaven els primers tirs secs direcció Pont d'Alacant.

Abans, però, de comentar les novetats de l'acte, és la visita als carros de beguda que en teoria haurien d'abastir als tiradors i a les tiradores, però, a vegades, són oblidats, i eren molt freqüentats per altres festeres, ja que els preus eren un tant "abusius" en certs establiments; en les xarxes socials s'ha pogut seguir el fil.

Enguany, l'ordre dels Trons canviava substancialment, i es deixava la disposició en ordre ascendent i descendent entre els dos bàndols, i on només es trobarien de cara les Capitanies de Festes, per un enfrontament entre comparses com si foren capitania: Canyeta – Grocs, Cavallers del Cid – Kaimans, Pirates-Marinos – Moros Verds, Llauradors – Marrocs i Contrabandistes – Moros Vermells.

I amb un esquema: banda – festers – tiradors – tiradors – festeres i banda. I en general, la nova versió va agradar i molt.

Una lluita diferent, un cara a cara entre totes les filades, una mínima recuperació de l'acte que va tindre en tot moment molta animació, ja no per la duresa dels trons, i el fet de mirar-se tu a tu, i un no voler recular i l'altre avançar, sinó entre les bandes, els festers i les festeres, el ball de les banderes, un fer l'ullet a l'acte amb el qual s'originen els MiC.

I és ací on la Federació i les Filades hauríem d'incidir, en la recuperació dels Trons. Davant de tots els impediments de la normativa de Governació Civil (test psicotècnic, el carnet d'armes d'avantcàrrega, la limitació de la pólvora) cal fer-los front i enredar i ensibornar els festers.

Venim de dinar i tenim l'esperit alt per les begudes espirituoses que hem empassat per la gola, estem motivats per guanyar al contrincant, i l'acte va ser de deu. Una aposta per canviar i millorar les coses, sense tenir ningú en contra, però no així la processó!

Torne a repetir, una batalla dura, que acabes amb els dits negres de la pólvora. Al finalitzar la batalla, i en el que s'està convertint en un dogma, foto grupal amb tots els participants en l'acte a les portes del Castell de Festes. Tiradors davant o als costats.

I els Vermells han sigut quin han tancat l'acte, la rereguarda. Fins que els ha arribat el torn, Ferretero ha agarrat tres cadires, en dues ha posat el cul i les cames, i la que faltava per a fer-ne tres, per a aguantar-se el cap amb l'avantbraç. Ha arribat a dormir-se. Com pot ser que una persona pugui dormir-se en el Trons!!!

S'ha despertat exaltat, i no per un tro, sinó per un somni que ha tingut. Ha anat a contar-li'l ràpidament a Jaume, Silverio i Berlúbia. Que havia pogut contactar amb tota la rècua que havien faltat: el Xavo, Cremalló, Colomina, Musquerolo i Majà. Que estaven molt bé allà dalt, que l'esmorzar l'havien vist un poc fluix, que l'Entrà l'havien vista un poc lenta, i Majà li ha insistit i recordat que no s'oblidaren de la seua canonada. I Ferretero li ha dit que això no es podia fer, i que ja sabeu com n'és el Majà, de cabut, que vol que el repartim pel poble, que era una darrera voluntat. Haguera estat bé, pensen tots, però somniar no costa res, i a vegades, allò que es desitja arribar a fer-se realitat, però sobretot, i és el fons on està el punt interessant, el que per a ells, els ha suposat els Vermells i la Festa. Un altre exemple de vida que hem tingut.

AMBAIXADA DEL MORO

Els Moros han guanyat la batalla, estaven exultants, forts, tenien ganes, però encara no ho han perdut tot i els ambaixadors volen parlamentar per arribar a un acord, en un principi.

S'inicia des de la porta de l'Ajuntament l'ambaixada del Moro, capitanejada pels representants dels Moros Verds (ja sabem que Noèlia Miquel ha tingut una pèrdua irreparable), amb Begonya Mira, com a Ambaixadora Mora, i un seguit de festers dels Moros Verds.

Cada vegada hi ha més attrezzo, cada volta hi ha més gent veient l'ambaixada, i és un dels actes que més congrega al personal, on es respecta bastant el silenci, on hi ha cura per part dels implicats. I on, a poc a poc, els festers i el públic li ha donat la importància que tenia.

¡Ah del Muro! – se sent del carrer, el sentinella Cristià, César Álvarez, contesta:
¿Quién me llama?

Parlament rococó entre l'Ambaixadora Mora i el Cristià, Pablo Mira Alcaraz. No arriben a un enteniment i Begonya contundent:

- *¡Soldados míos! ¡Al arma! Y experimenten los cristianos el cruel estragó de los agudos filos de vuestras impertérritas cuchillas: ¡Viva Alamar! ¡Trepemos al Castillo!*

L'altre ambaixador no vol ser menys:

- *Xixonencs, visca Xixona i defenguem la fe de Jesucrist!*

El so dels trabucs posa fi al parlament i els xics forçuts de *Glaudium* acaben l'acte amb una lluita, amb llums vermelles dins del Castell, amb música de fons, fins que no queda cap cristià.

Es penja en la part més alta del Castell Fester la bandera verda amb la Mitja Lluna. Per hui, els Moros, poden estar contents.

DESFILADA NOCTURNA

La desfila a ritme de diana comença, primers cristians, després moros. Hem aconseguit fer un acte molt lleuger, a vegades, massa, un terme mitjà estaria bé, però, és el temps que al públic i al fester agrada.

Tots als domicilis per a preparar un dels actes també centrals de Festes.

RETRETA

A les deu i mitja començava la disbauxa festera amb els Llauradors que ens presentarien la seua posada en escena del Betlemet de Xixona. Els seguirien els Contrabandistes amb la paròdia de Charlie i la Fàbrica de Xocolata, una retreta molt dolça.

Els canyetos ens demostraren la seua imaginació amb la Coronació de la família real Britànica, i els Cavallers del Cid ens transportaren a Nova York i el 4 de juliol, la seua festa nacional.

En darrer lloc, els Pirates-Marinos, amb un tema relacionat amb el malnom del capità, Popeye el Marino.

En el torn dels Moros, els Marrocs, fent front a un acte que no li troba el punt, es vestiren de Donetes, més treballat que altres anys. Els Vermells de carrera de Fórmula 1.

Els Moros Grocs de la pel·lícula de Barbie i Ken, amb un minibus de luxe, els Kaimans de la figura de Mikel Jackson i els Moros Verds, dignes de veure, de la Cavalcada de Disney.

Perquè hi ha filades que s'ho prenen com si fos una Entrà. El guanyador de la Retreta va ser per a la filà Marrocs i Cavallers del Cid.

Després tots a ballar amb l'orquestra *Límite* al Barranc-sol fins quasi l'eixida del sol. I és un ambient molt divertit, quasi tot el món vestit de Retreta, i vol fer-se notar pujant a l'escenari.

DILLUNS, 21 D'AGOST DE 2023

3r DE DIA DE FESTES

DIANA

He obert els ulls al mateix temps que el bombo indicava que era el moment de començar. Si la resta de l'any els titots i galls del Vilero són els que em desperten, en festes són els bombos.

El primer pensament que m'ha vingut al cap, mentre retornava de l'estat d'inconsciència produït per un no parar del dia anterior, és que s'han passat molt ràpides. Tot un any esperant-les i és que la cosa bona passa de seguida. El segon pensament és que havia arribat el meu fill (perdoneu que faça personal aquest trosset) de la Volta Ciclista a Portugal, amb quinze anys havia decidit la bici i no la festa. Què haguera(es) fet jo (tu) amb eixa edat? La Festa, sens dubte.

Hui les hosts mores són les que trenquen el gel, Marrocs, Vermells, Grocs, Kaimans i Moros Verds (Capitania Mora) i seguidament, els Cristians, hui és el seu dia. Llauradors, Contrabandistes, La Canyeta, Cavallers del Cid i Pirates-Marinos (Capitania Cristiana).

Hi ha diverses tradicions que no se solen perdre. La primera és que els Moros Vermells visiten el barri de Maria Verdú i no deixen de passar pel carrer de Sant Bartomeu, on hi ha una fornícula amb el patró del poble, i algú li posa floretes.

Costums o tradicions, com la dels Marrocs que canten el *Ja baixa la Marroquia* pel carrer les parres, les tauletetes, el so de les babutxes, la tranquil·litat del poble, l'almoïna i el passeig pel pati de l'Asil, i pocs festers que són Dianers.

JUÍ SUMARÍSSIM DEL MORO TRAÏDOR

L'acte que diferencia les nostres festes, però que tampoc cuidem molt, començaria quasi puntual, passats uns minuts de les 9:30 hores.

Abans, però, un càmera i una periodista del programa *Fas Festa*², Berta Badiez, preguntaven i enregistraven preses per al seu reportatge. En una banda estaven Jaume Miquel, Pepe Arques (ja recuperat de l'ensurt de l'Entrà) i María José Mateo que els entrevistava i els comentaven l'inici de l'acte, i els secrets de l'acte, a més d'entrevistar al protagonista Wilder Andrés López que fa de Moro Traïdor.

67

² https://www.apuntmedia.es/programes/fas-festa/clips/22-08-2023-jui-sumarissim-moro-traidor-xixona_134_1639046.html

Marcos Llorens, Marcos el Veterinari, és l'encarregat de maquillar-lo i posar-li l'arnés d'espart; preparat, sona la música i ix entre espentes, crits i renecs de la seua traïdoria. Hi ha una caterva de Marrocs; el qui serà jutjat, arremet contra aquell/a qui està despistada. Però, a vegades, amb una sobreactuació que pot passar del somriure al plor en qüestió de segons.

En la darrera part de la comitiva, puja el tribunal (Baixà, Fiscal i Defensor), amb els representants dels Moros Verds.

En el reportatge la locutora cometia una errada dient que els Marrocs eren els principals actors, i els Moros Grocs recorrien a orgull. Sí, els iniciadors de l'acte són els Moros Grocs. Però, açò no va de qui és més protagonista que altri, sinó de realçar un acte que sembla que no té cap ordre ni concert, va per inèrcia. Els Marrocs i els Vermells tenen la seua participació, no principal, secundària, o els Kaimans i Verds, que només desfilen; tot i que poden anar pel mig del carrer portant al Traïdor, i els actors principals fan el "sainet".

Ha intentat escapar-se en el darrer moment, i els adolescents, l'han agarrat i l'han portat al Castell, i des del merlet ha intentat saltar i fugir.

Tres Moros Grocs l'han agafat per les mans, amb cara de por, i han fet que no caiguera, perquè si hagués sigut per Wilder, haguera saltat.

Cal solucionar la visió del Tribunal per part del públic, que no es veu, i resguardar-los del sol amb algun para-sol. Ja ho va dir Pepe Rabosa l'any passat.

Ix el visir, paper representat per Francisco Jiménez Sirvent, Paco el Mulero, amb veu profunda pronuncia davant d'una gran assistència de públic:

*En el mismísimo momento
en que mi clara voz, mi aliento
en ronroneo con el viento
rasga fiero el tul del silencio,
has dado, oh farsa, comienzo.*

I les primeres paraules, en record de les Capitanes Mores, que malauradament, tenien un compromís més trist.

El Juí arrancava amb la veu contundent d'Antonio Olmos Moreno:

*A Ben-Beny PEPEINI
Tribunal siempre justo
que aquí en vuestra presencia
pálido y mustio está
trémulo de emoción y temblando del susto,
yo acuso de traición en nombre del Bajá.*

I comença un repàs crític de la localitat, com el retard d'El Programa, les plantacions en la recta dels cavalls, el boato dels Pirates-Marines, els canvis de kàbiles, i les pel·lícules firmades al terme:

Este año en Xixona
Han rodado varias películas,
Una de Afganistan
Y otra de la guerra civil en Montenegro.
Pero yo les sugeriría las siguientes:
Una de Ucrania en el casco antiguo.
Una de Juego de Tronos en el
Ayuntamiento.
Una de Formula 1 en la Carrasqueta.
Una de zombis en la cabaña
Y para finalizar
Una del hombre invisible.
Cualquier domingo por la tarde en la plaza

Mentre està realitzant-se el juí, li sona el telèfon a un fester, ell treballa en el sector de la banca, contesta: - Sí? Mira, *es que estoy de vacaciones y no te puedo atender... ya sé que es un momento pero ahora no puedo, porque... que mira, llama a la oficina... que no, que ahora estoy en el Juicio Sumarísimo del Moro Traidor... oiga? Oiga?* Ha penjat, no s'ho ha cregut!

Seguidament, el defensor, paper fet per Juan Antonio Mira Quirós, Trenta-tres, i que s'iniciava amb un castellà macarrònic:

¡ Oh dignísimos hijos de Oriente !
Gran Bajá poderoso y valiente
rodeado de pompa y ornato
a quien sirvo venero y acato.
Temo haceros pasar un mal rato
que tal vez se traduzca en flato
porque nunca mi lengua fue sabia

I no es queda curt tampoc: els nous regidors de l'Ajuntament, el canvi de propietats dels bars, els pocs festers majors que té el Contrabando, els candidats electes dels Marrocs...

El baixà demana que els jutges lligen la sentència, implacable. *Cuatro tiros al Marrano.*

El Moro Traïdor s'alça de la cadira, es posa en mig del Castell de Festes i secament, es pronuncia la frase:

- Vermells, foc!

Cinc firs, i Wilder Andrés Sirvent, amb una magnífica agilitat, salta per darrere de la cadira:

*Lanzad los sones, músicos, al viento.
Y así, al compás de su vibrante acento
desfilen mis banderas y pendones
llenando de vigor los corazones.*

La desfilada, descrita per Adrián Espí Valdés (en un dels seus llibres que participa, *Història de la província de Alicante*, en el setè tom que es dedica a la *Cultura popular, e industrias tradicionales*), diu que³:

“Su entierro constituye entonces el acto más elegante, serio y emotivo de las fiesta jijonena. A ritmo de marchas mores, cadenciosas y sensuales, Pepet es conducido sobre una litera adornada con esteras hasta el Ayuntamiento, acompañándolo grupos y hasta escuadras de veinte o treinta personas en formación muy cerrada, como rodeando su cadáver”.

6. Jijona y su «Juicio Sumarísimo al Moro Traidor»

Tres autores, Fernando Galiana Uriarte, Manuel Carbonell Coloma y José Mira Carbonell, escriben en 1919 un libreto en «verso anacrónico altamente macarrónico» que constituye una especie de pequeño drama satírico y burlón para ser representado en la mañana del tercer día de fiestas, las fiestas de Moros y Cristianos que la turronera urbe dedica a sus patronos San Bartolomé y San Sebastián. El sainete se titula *Proceso espeluznante de Chimeti el traidor que por una cristiana enloqueció de amor*, y la escenificación corresponde a la veterana comparsa o *fila* de Moros Grocs.

Es éste un acto específicamente jijonenco, y exclusivo, además del bando moro. Su argumento es sencillo: a Pepet, el moro traidor, se le acusa de haberse enamorado de una cristia-

I la veritat, és que l'acte que ens diferencia, que hauria d'estar cuidat, consentit per tothom, deixa molt a desitjar. I és una llàstima, perquè va sense

³*Historia de la provincia de Alicante*. Vol. 7: Cultura popular, e industrias tradicionales. "La fiesta de moros y cristianos" p. 121 Adrián Espí Valdés / Manuel Oliver Narbona. 1991. ISBN 84-85856-71-6

rumb, sense deriva i si altres actes apugen, aquest, i que hauria d'estar en un lloc de preferència pels festers i les festeres, s'hauria d'arreglar.

La participació és irregular; escenificació per part dels Moros Grocs, custòdia del Moro Traïdor per part dels Marrocs i l'ajusticiament dels Moros Vermells.

Pot ser que siga una excessiva sobreactuació del Moro Traïdor, i massa Marrocs portant-lo? En la desfilada, no hi ha ningú que pose una mica d'ordre (delegats?), festeres mores amb esquadres sense una uniformitat, lentitud, no se sent la música...

Fa molts anys vaig fer una proposta de millora de l'acte. En un calaix va quedar. I estaria guai que la Federació s'apuntara en la llibreta de millores, aquest acte, que de fet, ens diferencia a la resta de poblacions que celebrem MiC.

Sonava el rellotge a les 11:00 i encara anava la banda per l'altura de la Societat el Casino. Una vegada que retornen al Moro Traïdor a l'Ajuntament i la porta es buida, la banda passa a pasdoble, i banderes i comitives pugen a pas lleuger al segon acte litúrgic de Festes, la Missa a Sant Sebastià.

MISSA A SANT SEBASTIÀ

Missa oficiada per una caterva de retors: Alberto Sirvent, Arturo Pastor, Enrique Abad, Jose Antonio Baeza i dedicada al copatró, Sant Sebastià.

Una amiga em preguntava el motiu dels patrons del poble. La veritat és que m'ho havia preguntat però no molestet. Vaig buscar en l'enciclopèdia Bernardo Garrigós, que la podem trobar en el WhatsApp, si tens el seu contacte. I a la pregunta de per què tenim els patrons, la resposta (àudio) que es rep, on es diu per què no hi ha cap acta capitular, ni acord plenari on es nomene a Sant Bartomeu i Sant Sebastià com a patrons de Xixona. Sabem que Sant Bartomeu és patró de Xixona, o podem pensar-ho perquè des del segle XV la seua imatge està esculpida en la porta de l'església vella, a més a més, quan la nova església rep el títol és: Nuestra señora de l'Asunción y San Bartolomé, i ja és l'Edat Moderna.

Respecte a Sant Sebastià el tenim gràcies als Miracles, però tampoc tenim cap acord, i els que hi tenim són del segle XVIII, i cal pensar, doncs, que els nomenaments serien anteriors.

Els Moros hem acabat d'esmorzar vora les dotze, i ja no arribàvem a missa, sempre ens passa el mateix, però un apunta que podríem anar a fer-nos alguna beguda espiritual, perquè ja sabem que qui a les dotze no ha begut el dimoni se l'endú. Entrem en la societat cultural El Casino i seiem en la taula

sota el quadre de Pepito Fajardo amb tema fester. Demanem una marquesa de café, perquè llimó no en té, i la marquesa ens obri un poc l'esperit.

Des de la finestra veiem la Baixada de Missa. S'estava bé. Hem observat altra vegada els germans Antonio i Rafa Egea, els Mame. Han canviat de posició i buscaven l'ombra de l'òptica. Estaven segurs que hui la Canyeta els respectaria, però altra vegada, no s'ha complit el seu desig, i han agarrat les graneres, i com els últims anys, l'han llançada amb força a terra, com a símbol de protesta.

Decidim canviar de lloc, i un, proposa anar al Trabajo a fer-se un "Rànger", ell és químic i té la fórmula perfecta: Vermut, sifó, un toc de ginebra, una oliva i trosset de llimó. Altra vegada se'ns en puja l'ànima, i comencen els crits, les històries... la Festa.

Kabileo

Festers i festeres són acompanyats als domicilis altre dia per les bandes. Passem pel carrer Alcoi i està tot ple de paradetes. Ens sobta la de les fotografies, que no hi ha la foto en paper, sinó sis monitors amb ordinadors i la gent pot anar mirant la que més li agrada i després comprar-la en paper.

Molt ambient altra vegada, i de sobte, avancem a Bàrbara i Noèlia, que s'havien canviat i ja portaven el vestit fester, després de soterrar al seu pare. I què havien de fer? - diu un- quedar-se a casa? Cal aprofitar la vida, buscar els bons moments. La processó la durien per dins, i la Festa ha sigut la que li ha permès trencar amb el dolor de la pèrdua d'un familiar.

Quan hem arribat ja hi havia gent no festera en la barra. I és que la família Gorrieri ha repetit i mai falten a la cita del Kabileo. S'ha aposentat i han començat a demanar, com si fora una exigència. Fins i tot, li han donat conversa a un membre de la Federació i li han demanat explicacions sobre el tema dels Trons, fins que un membre de la directiva de la filada en qüestió els ha hagut de cridar l'atenció, i en compte de gràcies, encara han criticat l'acció.

Caldria preguntar-se per què encara queda gent que no s'ha assabentat que la Festa costa diners. De segur que hi ha molts casos de barruts que es pensen que els directius no s'assabenten que no ha pagat, i encara et toca anar i dir-li a la persona en qüestió que ha de pagar.

Cremem els darrers cartutxos festers. Arribem al dinar, i un demana quatre plats de caldo amb pilota i dos platets de gaspatxos per a compartir entre quatre, ja que la veritat, s'ha abusat. Però en provar els gaspatxos de dos passem a quatre.

Venen 15 músics i fan un *remèmbler* dels 80-90 i animen molt als que allà resisteixen aquesta carrera de fons que va començar la Nit del Soparet.

festers, i el murmuri impacient que se sent entre els festers dels Cavallers del Cid, i els Kaimans, on el bombo, hui, encara li han pegat més fort.

Pum, sentim, i és que s'han fet les cinc i mitja...

ALARDO

Amb més força i energia ha començat l'acte. Puntual, la banda de Beniarrés, la joventut dels joves Grocs i els tiradors, contra els dos Canyetos amagats de Marrocs.

L'ordre va ser invertit al del dia anterior, i el resultat molt positiu per als tiradors i els festers i les festeres que han participat. Una il·lusió personal, i que l'he feta realitat en un somni que vaig tenir, va ser que recuperàvem els recorreguts des del Pont d'Alacant i pont d'Alcoi, però això serà un altre cantar.

Els tiradors dels Pirates, *Escorbuto*, han fet tàctica i han pogut contra els Moros Verds que hui no tenien el dia.

Els Contrabandistes, concretament els festers vestits de sevillanes, tanquen l'acte, servei de neteja que segueix les petjades dels músics i actors i actrius que es preparen per a l'ambaixada del cristià i recuperar el castell.

AMBAIXADA DEL CRISTIÀ

Moltíssima gent que espera a la comitiva que puja amb la marxa Cap al Castell, i fa les parades protocol·làries en "El Trabajo" i en la "Pescateria", amb una representació impecable per parts dels actors i actrius, i amb l'acabament per part de *Gaudim*.

Sonen trons secs. Es lleva la Mitja Lluna i es posa la Senyera. Els Cristians romandran herois i amos del Castell fins a l'any vinent.

ALÇAMENT DE CAPITANS I BANDERERS DE 2024

Seguidament, i sense perdre temps, els i les músics comenten que estan cansats, posem rumb a la fi de les festes del 2023, amb el que serà, el primer acte del 2024.

La banda de La Torre marca marxa mora, i de sobte, canvien a pasdoble, només poden elegir les capitànies entrants. Els Moros Verds han tingut una capitania molt digna, dins de les desgràcies personals, i que ha sabut dur entre la nostàlgia, pena i "alegria" de la Festa. I uns capitans de filà, l'esquadra Mitja Lluna, que desfilava amb cap d'esquadra, el senyor Juanito Calderilla.

Els Marrocs continuaven amb un nombre de festers i de festeres gran, i la novetat que enguany les dones tancaven l'Entrà, un fet a destacar.

Els Moros Grocs que a pas de diana, i amb un nombre molt considerable de jóvens, acaben les Festes.

Torn per a les hosts cristianes, en primer lloc, els Pirates-Marinos que enllestien una capitania al voltant de la figura de Pote.

Llauradors, que tot i cert pocs, tenen capitans de filà, Sara Ramírez Picó i Tamara Rodríguez Ponzó, i Contrabandistes amb un nombre reduït de fester i de festers majors, però no gens els jóvens.

La Canyeta amb pas lleuger, que acabaren la desfilada, a manera de reivindicació en l'església per a besar la relíquia, tot i que la participació en la processó és més ben escassa.

I les capitànies, primera la dels moros, els Kaimans, amb Roberto Pérez Guidet i Alberto Ortuño Esplá i els aventurem un bon any.

I tancava la desfilada, amb petit castell de focs, cavall batedor i la marxa cristiana L'ambaixador cristià, i dos veterans jóvens, Néstor Sirvent Anierte i José Luís Sempere Picó, *Pingüi*; dos treballadors de la Festa, dos bons festers d'una filada que es manté gràcies a la implicació de bona part dels seus components.

Fi de Festa, gran, enigmàtica, colossal, viva i necessària.

L'endemà és un dia d'ordre espiritual i material, encara amb l'olor a la pólvora que resta en els arbres. Arreplegada dels para-sols, neteja de kàbiles, menjars de sobres, tornada de vestits especials, i el retorn a la normalitat, maleïda rutina, però sempre mirant en el fons de l'horitzó les properes festes, o allò que tinga una relació directa o indirecta amb la Festa.

Dos darreres actes, la missa en acció de gràcies a l'església arxiprestal, amb la posterior cervesa a la Societat del Casino i de vesprada, del dimarts 22 d'agost, unes quinze parelles ballaren la dansa, amb el so de la dolçaina i el tabal, que apagaren el foc de la Festa, perquè, i no, no tinguérem el Castell de Focs, i seria **la darrera reivindicació d'actes escrita, perquè acabar encenent el cel amb palmeres de color taronja, té la seua cosa.**

En darrer lloc, i ara sí, un fester em proposava que acabara l'escrit fent unes preguntes com a espècie de fórmules per a la millora de les nostres festes, com a mode de reflexió, una espècie d'I+D+I festera, un debat anual de la Festa, i no em va semblar malament la idea.

La primera pregunta és que l'Entrà, com a acte emblemàtic de qualsevol MiC, i la resta de desfilades on ens recreem, han de tenir un ritme més lleuger, i ha de ser el proper compromís de la Federació i de les 10 filades. Caldria retornar als Festers en Acció amb dos festers de cada filà, 10 Moros que organitzarien els Cristians i a l'inrevés, i si no ens agrada, podríem ajuntar les capitànies? Primer la Cristiana i seguidament la Mora.

La segona moció és realçar les figures organitzatives: Delegats i Membres de la Federació de Festa, amb tota la feina desinteressada que fan, temps invertit i esforç, tinga un reconeixement en la Festa, en la societat.

I la tercera idea, una campanya seriosa per a aconseguir més tiradors i tiradores als Trons, per ser l'acte que més relació històrica té amb la creació de la Festa.

Encara amb l'olor de pólvora que resta en les fulles dels arbres, el xisclat de les banderoles de les deu filades en el pont d'Alacant, i les primeres varades als ametllers, i amb la memòria encara perduda de les festes, enllestisc aquesta crònica, amb la il·lusió d'haver recordat les Festes del 2023.

Sansacabó, tururut per a aquestes insuperables i enigmàtiques festes de Moros i Cristians del meu poble de Xixona.

Josep Miquel Arques Galiana

Cronista oficial de la Federació de Sant Bartomeu i Sant Sebastià

Xixona, 14 de setembre de 2023.

Crònica aprovada en assemblea general de la Federació de Sant Bartomeu i Sant Sebastià el 9 de febrer de 2024